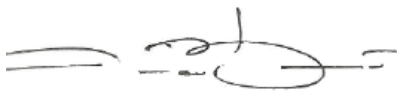

Sveriges Radios yttrande över SOU 2024:34

Ansvar och oberoende – om public service i oroliga tider

Stockholm 13 september 2024

Cilla Benkö
VD

Johan Sidenmark
Styrelseordförande

Sammanfattning

En ändamålsenlig reglering av uppdraget

- Sveriges Radio tillstyrker en ny public service-lag som teknikneutralt reglerar uppdraget och finansieringen av verksamheten.
- Sveriges Radio anser att möjligheten till ändringar av icke-programrelaterade villkor inte ska kunna genomföras utan bolagens samtycke.
- Sveriges Radio välkomnar att det införs en definition av public service-uppdraget och tillstyrker i huvudsak förslagen. Begreppet ”radio- och tv-verksamhet i allmänhetens tjänst” för emellertid tankarna till traditionella sändningar och markerar inte tillräckligt tydligt regleringens teknikneutralitet.
- Sveriges Radio beklagar att den parlamentariska kommittén inte har föreslagit ytterligare oberoendestärkande åtgärder. Det bör övervägas förändringar i tillsättningsförfarandena för Granskningsnämnden och Förvaltningsstiftelsen.
- Villkormöjligheten avseende verksamhet och organisation är formulerad utan begränsningar. Det öppnar för risker för en långtgående detaljreglering som skulle kunna användas för att begränsa bolagets oberoende vid höjd beredskap. Sveriges Radio anser att lagtexten ska kompletteras med något begränsande rekvisit.
- Sveriges Radio tillstyrker förslaget att de sanktioner som tidigare enbart gällde vid fällningar av program eller inslag i FM även kommer att gälla vid fällningar av digitala publiceringar som tillhandahålls via internet.

Hur innehållsuppdraget utformas

- Sveriges Radio delar utredningens bedömning om vikten av ett brett innehållsuppdrag.
- Sveriges Radio delar utredningens syn på vikten av så lite detaljreglering som möjligt när det gäller innehållsuppdraget.
- Sveriges Radio vidhåller synen på reglerad dialog med berörda grupper inom det nationella minoritetsspråksområdet som oförenlig med sändningstillståndets portalparagraf om oberoende. Sveriges Radio invänder även mot de delar i förslaget som handlar om att öka volymen utifrån 2025 års nivåer.

- Sveriges Radio delar bedömningen att det inte bör införas en reglerad samverkan mellan public service och kvalitativa nyhetsmedier men ifrågasätter förslaget på en reglerad dialog med andra nyhetsmedier och konstaterar att analyser av hur public service påverkar marknaden redan existerar.
- Sveriges Radio delar bedömningen av public service-företagens betydelse för den svenska produktionsmarknaden samt tillstyrker förslagen att företaget fortsatt ska bidra till marknadens livskraft. Sveriges Radio avstyrker förslaget om villkor för framförhållning och avråder från mål om ökad andel produktionsutläggningar.

Förhandsprövning av nya tjänster

- Sveriges Radio anser att systemet med förhandsprövning bör avskaffas eftersom det står i strid med yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser om redaktionellt oberoende och förbudet mot hindrande åtgärder.

Uppföljningen av uppdraget

- Sveriges Radio delar kommitténs bedömning om vikten av de årliga public service-redovisningarna men anser att datum för inlämning av redovisningen borde senareläggas och att redovisningen enbart bör publiceras i digital form.
- Sveriges Radio tillstyrker att redovisningsvillkoren ska anpassas till ett teknikneutralt tillstånd.
- Sveriges Radio anser att en extern analys av produktivitet och effektivitet bör ingå som en del i beredningsunderlaget inför arbetet mot nästa tillståndsperiod.
- Sveriges Radio avstyrker förslaget om ett flertal studier på regeringsuppdrag av public service. Det saknas tydliga ramar för studierna och resonemang om hur resultaten ska användas. Det finns också skäl att ställa frågor om hur den självklara distansen mellan den politiska sfären och programbolagen kan komma att påverkas.

Hur utbudet ska sändas och tillhandahållas

- Sveriges Radio delar bedömningen att 99,8 procent av den fast bosatta befolkningen ska kunna nås av marknätssändningar.

- Sveriges Radio tillstyrker förslaget om en flexibilitet kring antalet programtjänster (minst två och högst fyra) i marknätet under nästa sändningstillståndsperiod.
- Sveriges Radio tillstyrker i princip förslagen och delar bedömningen när det gäller en prioritering av egna plattformar vid distribution på internet. Det är dock av stor vikt att prioriteringen av egna plattformar kan äga rum i en takt som Sveriges Radio styr över. Det är också centralt att de bedömningar rörande konsekvenser och risker som föreslås kan genomföras på ett effektivt och övergripande sätt.
- Sveriges Radio delar bedömningen att det inte bör läggas ett krav på företaget att bygga ut sina DAB-sändningar under nästa tillståndsperiod.

Organisationen av public service-verksamheten

- Sveriges Radio noterar kommitténs resonemang och konstaterar att en eventuell utredning kan bli aktuell först som en del i beredningsunderlaget inför tillståndsperioden 2034–2041.

Beredskapsfrågor

- Sveriges Radio delar i allt väsentligt kommitténs bedömning men anser att formuleringen som anger att Sveriges Radio, om högsta beredskap råder i landet, ska utgöra en självständig organisation med totalförsvarsuppgifter och lyda direkt under regeringen, ska förändras.

Medelstildelning

- Sveriges Radio konstaterar att den föreslagna nivån på uppräknig under tillståndsperioden 2026–2033 kommer att få betydande negativa konsekvenser.
- Sveriges Radio bedömer att en lång rad av de nya villkor som kommittén föreslår saknar finansiering och ekonomisk konsekvensanalys.
- Sveriges Radio anser att finansieringen av marknätet bör lyftas ut ur den ordinarie finansieringen av verksamheten för att inte riskera omfattande besparingar inom den publicistiska verksamheten.

Inledande synpunkter

Arbetet med att ta fram nya villkor för public service sker i en tid med betydande osäkerhet. En alltmer instabil säkerhetspolitisk situation i kombination med stora ekonomiska utmaningar har ställt och kommer att ställa nya krav på Sveriges Radio de kommande åren.

Samtidigt är Sveriges Radios roll viktigare än på mycket länge och kommer att vara så under många år framöver. I en tid av desinformation och påverkanskampanjer, med ökad polarisering mellan grupper i samhället, med ett kraftigt försämrat säkerhetspolitiskt läge bidrar Sveriges Radio till att stärka demokratin, minska samhällets sårbarhet och skapa utrymme för fler perspektiv och röster.

Den parlamentariska kommitténs slutbetänkande rymmer åtskilliga förslag som, på olika sätt, skapar förutsättningar för att vidmakthålla flera av de demokratiska kärnvärden som Sveriges Radio bidrar till. Utredningen slår fast public services roll för att skapa sammanhållning och gemensamma verklighetsbilder, här spelar inte minst det breda uppdraget en väsentlig roll.

Från 2026 kommer public service att få en teknikneutral reglering. Det är en välkommen utveckling och stora delar av betänkandet präglas av de förändringar som detta innebär inom en rad områden.

Det finns däremot andra förslag som, om de genomförs, riskerar att kraftigt försämma möjligheterna för Sveriges Radio att upprätthålla en verksamhet med samma publicistiska inriktning, omfattning och ambition som i dag. Inte minst gäller det förslaget på ny anslagsnivå.

Sveriges Radio har under det senaste året gjort stora besparingar i verksamheten. Orsaken är framför allt en hög inflation och dess omfattande konsekvenser inom flera områden, stora investeringar i säkerhet och beredskap samt kostnader för marknätsdistribution som ökar snabbare än uppräknningen av anslagsmedel. Kombinationen av anslag som successivt minskas och höga kostnader inom inte minst distribution och säkerhet och beredskap riskerar att leda till en gradvis nedmonterad verksamhet under kommande tillståndperiod.

Sveriges Radio noterar att den parlamentariska kommitté som utrett förutsättningarna för framtidens public service var oenig på avgörande punkter vid tiden för överlämnandet. Långsiktiga villkor och förutsägbarhet har varit centrala faktorer för att skänka legitimitet, trovärdighet och oberoende åt det svenska public service-systemet. Nu finns en risk att den politiska konsensus som under lång tid rått om public service ersätts av en splittring med betydande osäkerhet som följd. Det finns skäl att oroas över en sådan utveckling.

Sveriges Radio är i dag ett av Europas ledande public service-bolag med ljudet i fokus och bedriver ett omfattande utvecklingsarbete både utbudsmässigt och tekniskt. Publiken har aldrig varit större, förtroendet är extremt stabilt över tid. Sveriges Radio når såväl dem som föredrar att lyssna på FM-radio och den digitala publik som hellre väljer själv vad och när den vill lyssna på något. Det faktum att Sverige, till skillnad från många andra länder, har separata tv- och radiobolag har inneburit att Sveriges Radio har skapat en starkare relation till publiken, utvecklat ett mer mångfasetterat utbud och i allt väsentligt kunnat använda resurserna till det som är uppdragets kärna: nyheter, samhällsinformation, kultur, musik samt utbud på nationella minoritetsspråk. Sveriges Radio har också sedan 2016 minimerat antalet digitala linjära kanaler för att ge plats åt kommersiella alternativ och har sedan starten fokuserat på att utveckla nya format för poddar.

Den nuvarande positionen är resultatet av en lång rad strategiska vägval och satsningar. Sveriges Radio arbetar sedan flera år med strategin ljudet i fokus och har valt att inte ha en multimedial strategi. Fokus för innehåll, utveckling och innovation är i stället ljud och ljudutveckling. I de fall text, bild och grafik används sker det för att stödja konsumtionen av ljud. Genom ekonomiska prioriteringar har Sveriges Radio utvecklat och förädlat både det linjära utbudet och det utbud som publiken väljer själv via on demand.

Att förvalta förtroendet, att ständigt utveckla innehåll och tillgängliggörande, att fördjupa relationen till hela befolkningen är och kommer att vara högst prioriterat under de kommande åren.

Kapitel 4

Public service-företagens unika roll och betydelse för samhället och publiken

Sveriges Radio instämmer på ett generellt plan i den analys och översikt kommittén gör i kapitlet, och välkomnar särskilt de delar där svensk public service och svensk mediebransch som helhet sätts i en internationell kontext. Kommittén nämner den konkurrens nationella medieaktörer möter från globala techföretag. Sveriges Radio vill ytterligare understryka betydelsen av denna faktor. Multinationella techföretag sätter idag standarder för den globala mediekonsumtionen. De får också gradvis ett allt starkare grepp över konsumenternas förutsättningar att ta del av information, inte minst på grund av växande finansiella försprång som ger möjligheter att ytterligare investera i utveckling, produkter och nya tjänster.

Ett illustrativt exempel är Apple, som via främst smarta telefoner och ljudtjänster i mycket hög grad formar förutsättningarna för företag som likt Sveriges Radio verkar inom ljudsektorn. Under 2023 lade Apple strax under 300 miljarder svenska kronor på forskning och utveckling. En summa som mer än fördubblats under de senaste fem åren.¹ Som jämförelse var de *samlade* utgifterna för forskning och utveckling för svenska företag och institutioner under förra året 221,8 miljarder kronor (SCB, 2024). Exemplet understryker att ett globalt perspektiv är nödvändigt för att på djupet kunna förstå och fatta beslut om svenska medieföretags framtida möjligheter och förutsättningar att verka.

Svenska företags roll på en global marknad är extra viktig att beakta i en analys av ljudmarknaden. I betänkandet handlar analysen av ljudmarknaden i huvudsak om radio och poddar på en svensk arena. Perspektivet behöver breddas till fler former av ljudinnehåll och tjänster i en internationell kontext. Publikrörelser sker över format- och nationsgränser: Minskningen av lyssning på musikbaserad radio motsvaras av en ökning för strömmad musik. Renodlat talinnehåll i radio, poddar och ljudböcker har under lång tid tagit allt större andelar av användarnas tid medan den minskat för den linjära radio som erbjuder en blandning av musik och tal (Sveriges Radios public service-redovisning 2023, s. 32).

Spotify, världens största plattform för strömmad musik, redovisade rekordvinster för andra kvartalet 2024 och nådde nya toppnivåer med 626 miljoner månatliga användare världen över, en fördubbling på endast fyra år (Spotify, 2024). Spotify är det enda stora globala techbolaget som inte är amerikanskt eller kinesiskt. Svenska Acast, världens största oberoende podcastföretag, redovisade stark försäljningstillväxt under samma period (Acast, 2024). Spotify och Acast står för cirka hälften av annonsintäkterna på den

---

¹ Sammanställda siffror från Statista om Apples utgifter för forskning och utveckling, baserade på finansiell rapportering från företaget. Valutaomvandlingen är gjord av Sveriges Radio i slutet av juli 2024.

europiska poddmarknaden (Sveriges Radios public service-redovisning 2023, s. 18). Till detta kan även läggas Storytel vars ljudbokstjänst är en av världens största. Företaget gjorde sitt historiskt bästa ekonomiska resultat andra kvartalet 2024 (Storytel, 2024).

Detta bredare perspektiv på den svenska ljudsektorn är väsentligt eftersom kapitlet diskuterar public services roll på mediemarknaden och bland annat beskriver hypotesen om ”så kallade undanträngningseffekter, det vill säga att public service-medier med sitt utbud riskerar att minska efterfrågan på kommersiella mediers tjänster” (SOU 2024:34, s. 94). Ingenting tyder på att förekomsten av ett svenskt public service-företag fokuserat på ljud stått i vägen för vad som kan betraktas som en svensk, kommersiell exportsuccé inom ljudsektorn.

5.3.1 En ny lag som reglerar public service-uppdraget och finansieringen av uppdraget

Förslag: Bestämmelser som reglerar public service-uppdraget och finansieringen av detta uppdrag ska samlas i en ny lag – lagen om public service. Lagen om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska upphävas. Programrelaterade villkor och andra villkor som reglerar public service-uppdraget och som inte är specifikt relaterade till sändningarna i marknätet ska regleras i den nya lagen. Ett sändningstillstånd enligt radio- och tv-lagen ska inte längre kunna förenas med programrelaterade villkor och andra villkor som inte är specifikt relaterade till sändningarna i marknätet. Det ska i den nya lagen upplysas om att bestämmelser om tv-sändningar, beställ-tv, sökbar text-tv, ljudradiosändningar och beställradio även finns i radio- och tv-lagen. I radio- och tv-lagen ska anges att om den nya lagen innehåller någon bestämmelse som avviker från radio- och tv-lagen så ska den bestämmelsen tillämpas.

Bedömning: Bestämmelser om krav på sändningstillstånd och villkor som är specifikt relaterade till sändningarna i marknätet bör fortsatt regleras i radio- och tv-lagen.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget och delar bedömningen.

Sveriges Radio tillstyrker en ny lag som teknikneutralt reglerar public service-uppdraget och finansieringen av verksamheten och också kommitténs bedömning att bestämmelser om krav på sändningstillstånd och villkor som är specifikt relaterade till sändningar i marknätet fortsatt bör regleras i radio- och tv-lagen samt att sändningstillståndet inte ska kunna förenas med programrelaterade villkor.

5.3.2 Hur uppdraget ges och längden på uppdraget

Förslag: Av lagen ska framgå att riksdagen, för en period om åtta år, beslutar om – riktlinjerna för public service-uppdraget, och – tilldelningen av avgiftsmedel för den verksamhet som ingår i uppdraget. I enlighet med riksdagens beslut beslutar regeringen

om de villkor som ska gälla för verksamheten under samma period. De villkor som får ställas upp i regeringens beslut ska framgå av lagen.

Sveriges Radio tillstyrker förslagen men anser att möjligheten till ändringar av icke-programrelaterade villkor inte ska kunna genomföras utan bolagens samtycke.

Sveriges Radio ser det som positivt att det i lag tydliggörs att det är riksdagen som beslutar om riktlinjerna för public service-verksamheten och att det i den föreslagna lagen uttömmande regleras vilka villkor som får ställas upp för verksamheten.

Kommittén anför att det på samma sätt som idag ska vara möjligt att ändra villkor under den period som uppdraget gäller om särskilda skäl motiverar det. Som skäl anføres att public service-bolagen inte ska riskera att bli bundna av villkor som på grund av till exempel teknikutvecklingen har blivit irrelevanta eller otidsenliga. Som ett viktigt skydd för programbolagens självständighet och oberoende framhålls att programrelaterade villkor alltid ska godkännas. Sveriges Radio vill med anledning av detta betona att även andra större förändringar under en pågående uppdragsperiod kan påverka bolagens oberoende och självständighet negativt och ska därför inte kunna genomföras utan bolagens samtycke.

5.3.3 En definition av public service-uppdraget

Förslag: I lagen ska anges att public service-uppdraget består i att bedriva radio- och tv-verksamhet i allmänhetens tjänst och verksamhet som är direkt anknuten till denna enligt – villkor i lagen, – villkor i regeringens beslut enligt lagen, och – villkor i sändningstillstånd och andra beslut av regeringen som meddelats med stöd av radio- och tv-lagen. Ett public service-företag ska i lagen definieras som ett företag som har i uppdrag att bedriva den verksamhet som ingår i public service-uppdraget.

Sveriges Radio välkomnar att det införs en definition av public service-uppdraget och tillstyrker i huvudsak förslagen. Sveriges Radio vill dock framhålla att användningen av begreppet "radio- och tv-verksamhet i allmänhetens tjänst" inte tillräckligt tydligt markerar regleringens teknikneutralitet.

Det är positivt att det av författningskommentaren framgår att begreppet avser verksamhet som består i att producera, sända eller tillhandahålla program med ljud eller rörlig bild. Sveriges Radio anser emellertid att definitionen skulle kunna göras ännu tydligare genom andra begrepp.

Kommittén har övervägt om ett annat begrepp än radio- och tv-verksamhet borde användas i definitionen men avfärdat såväl programverksamhet som verksamhet som

består i att producera, sända och tillhandahålla ljud eller rörlig bild. Kommittén anser att begreppet programverksamhet är allt för oprecist, trots att begreppet program definieras i lagen. Sveriges Radio menar tvärtom att en sådan formulering skulle öka tydligheten. Även en användning av begreppen ljud och rörlig bild skulle tydligare beskriva vilken verksamhet som avses. Det är också begrepp som används vid formuleringen av public service-bolagens kärnverksamhet. (7.3.1).

5.3.4 Oberoende och självständighet

Förslag: Av lagen ska framgå att den verksamhet som ingår i public service-uppdraget ska präglas av oberoende och stark integritet och ska bedrivas självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget men beklagar att kommittén har underlåtit att, i enlighet med direktiven, föreslå andra författningsändringar som skulle bidra till att ytterligare stärka public service-verksamhetens oberoende och integritet.

Den nuvarande ingressen till sändningstillståndet utgör grunden för Sveriges Radios verksamhet. Den används inte endast i den programrelaterade verksamheten utan ligger även till grund för bolagets affärsmässiga verksamhet och för policyer som styr verksamheten. Sveriges Radio ser det därför som positivt att public service-bolagens oberoende tydliggörs i lag.

Sveriges Radio har i tidigare sammanhang framhållit att det finns sårbarheter i dagens konstruktion av ägande och styrning av public service-bolagen. I Sveriges Radios remissyttrande över betänkandet av 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté konstaterades att "De tröghetsmekanismer som dagens public service-system erbjuder är inte av den art att de omöjliggör relativt snabba, genomgripande förändringar av exempelvis innehållsuppdrag, granskning, ekonomi och organisation med en enkel riksdagsmajoritet" (Sveriges Radios yttrande över SOU 2020:45, s. 10).

Sveriges Radio beklagar att den parlamentariska kommittén har försatt en chans att i samband med införandet av en teknikneutral reglering föreslå ytterligare oberoendestärkande åtgärder. Enligt Sveriges Radio bör det i vart fall övervägas oberoendestärkande förändringar i tillsättningsförfarandena för Granskningsnämnden och Förvaltningsstiftelsen. En förändring i rätt riktning vore, som Sveriges Radio tidigare påpekat, att inte tillåta att personer med partipolitiska uppdrag kan utses till ledamöter i dessa organ (Sveriges Radios yttrande över SOU 2018:50, ss. 38-39).

5.3.5 Vilket innehåll som villkor ska kunna gälla för

Bedömning: Villkor som gäller för innehållet bör kunna ställas upp oavsett vilken form innehållet har (t.ex. ljud, rörlig bild, grafik eller text) och hur innehållet distribueras.

Förslag: I den nya lagen ska det finnas en definition av publicering och program. Med publicering avses ett public service-företags sändning eller tillhandahållande av program till allmänheten. Med program avses innehållet i ljudradio, tv eller andra sådana överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning att villkor ska kunna ställas upp oavsett vilken form innehållet har. Sveriges Radio tillstyrker förslaget att begreppen publicering och program ska definieras i lagen men anser att det behövs en avgränsning till just redaktionellt innehåll.

Sveriges Radio anser liksom kommittén att det finns skäl att allt journalistiskt material som Sveriges Radio publicerar omfattas av samma villkor. I definitionen av publicering och program i den föreslagna public service-lagen görs dock ingen avgränsning av vilket slags innehåll det ska vara fråga om för att de villkor som ställs upp för verksamheten ska gälla. Det betyder att allt som publiceras på sverigesradio.se och SR Play formellt sett omfattas av villkoren.

Av betänkandet och författningskommentaren till 3 kap. 1 § framgår att avsikten inte är att material som visserligen har publicerats digitalt men som helt saknar koppling till företagets innehållsuppdrag och programutbud, som exempelvis årsredovisningar, ska granskas. Kommittén har emellertid gjort bedömningen att det inte i lagtexten bör göras någon avgränsning av företagskommunikation och annat icke-redaktionellt innehåll som publiceras på Sveriges Radios digitala plattformar. Skälen anges bland annat vara att det inte idag finns någon sådan avgränsning när det gäller sändningar eller tillhandahållanden av radio- och tv-program samt att det är svårt att göra en sådan avgränsning.

Sveriges Radio vill här framhålla att det som sänds i radio eller tillhandahålls som beställradio alltid är baserat på redaktionella beslut. På sverigesradio.se finns däremot på ett helt annat sätt olika typer av företagsinformation/kommunikation tillgänglig. Sveriges Radio behöver också till exempel kunna berätta om strategiska beslut eller som medieföretag ställa sig bakom uttalanden till stöd för journalister som i andra länder fängslats utan rättegång, utan att det ska kunna prövas mot bestämmelsen om opartiskhet. Det är inte rimligt att skattefinansierade resurser läggs på att med tiden hitta en praxis för vad som omfattas av Granskningsnämndens prövningsområde. Sveriges Radio förordar därför att det i definitionen av publicering införs en begränsning till "program med koppling till programbolagens innehållsuppdrag och programutbud." Om regeringen inte föreslår en ändring av lagtexten bör författningskommentaren till ledning för rättstillämpningen i vart

fall kompletteras med fler exempel på vad som inte ska omfattas av Granskningsnämndens tillsyn.

5.3.6 Krav på innehållet i publiceringar i public service

Förslag: Av lagen ska framgå att programverksamheten – som helhet ska präglas av det demokratiska statskicketets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet, och – ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet. Av lagen ska även framgå att villkor får ställas upp om – rättelse och genmäle, – hänsyn till radions och tv:ns särskilda genomslagskraft, – att i programverksamheten respektera en enskilds privatliv, och – ett mångsidigt programutbud.

Sveriges Radio tillstyrker förslagen.

Det är en viktig grundprincip att programrelaterade villkor ska godtas av public service-bolagen. Kommittén föreslår dock att några av de grundläggande krav som gäller för innehållet ska framgå direkt av lagen. Sveriges Radio delar kommitténs bedömning att programverksamheten ska utövas sakligt och opartiskt och att kraven kan följas upp och granskas är en grundläggande och central förutsättning för allmänhetens förtroende för Sveriges Radio. Sveriges Radio tillstyrker därför förslaget men anser att det inte får tas till intäkt att framgent urholka grundprincipen om att programrelaterade villkor ska godtas.

5.3.7 Villkor om reklam och andra annonser, otillbörligt kommersiellt gynnande, produktplacering och sponsring

Förslag: Lagen ska innehålla ett förbud mot – reklam, – åsiktsannonser, – otillbörligt kommersiellt gynnande, och – produktplacering. Av lagen ska även framgå att villkor får ställas upp om – undantag från reklamförbudet när det gäller reklam för ett public service-företags egen verksamhet eller för verksamhet från ett annat public service-företag, – andra annonser än reklam och förbud mot sådana annonser, och – sponsring och förbud mot sponsring.

Sveriges Radio tillstyrker förslagen.

Liksom när det gäller saklighet och opartiskhet är reklamförbud, som kommittén anför, nära kopplat till public service-verksamhetens oberoende och också en förutsättning för finansiering av allmänna medel. Sveriges Radio har inga invändningar mot att kraven förs in direkt i den föreslagna lagen.

5.3.8 Villkor om VMA och andra meddelanden av vikt för allmänheten

Förslag: Av lagen ska framgå att villkor får ställas upp om att kostnadsfritt – sända meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten, och – sända andra meddelanden som är av vikt för allmänheten, om en myndighet begär det. I lagen om viktigt meddelande till allmänheten ska upplysas om att bestämmelser om att sända VMA i ljudradio och tv, förutom i radio- och tv-lagen, även finns i den nya lagen.

Sveriges Radio tillstyrker förslagen.

5.3.9 Villkor om krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Förslag: Av lagen ska framgå att villkor får ställas upp om krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Lagen ska innehålla en upplysningsbestämmelse om att krav på tillgänglighet till tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv finns i radio- och tv-lagen.

Sveriges Radio tillstyrker förslagen men bedömer samtidigt att de nya kraven är kostnadsdrivande och att det saknas medel och konsekvensanalys i det budgetförslag som kommittén lagt för att hantera de nya kostnader som kommer att uppstå som en följd av de nya kraven.

5.3.10 Möjligheten att ta emot publiceringar utan villkor om särskild betalning

Förslag: Av lagen ska framgå att publiceringar ska kunna tas emot av allmänheten utan villkor om särskild betalning.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

5.3.11 Villkor om säkerhet och beredskap

Förslag: Av lagen ska framgå att villkor får ställas upp om – säkerhet vid produktion och distribution av programverksamheten, – beredskapsarbete och en beredskapsplan för verksamheten under fredstida krissituationer och höjd beredskap, och – verksamhet och organisation vid höjd beredskap.

Sveriges Radio tillstyrker i huvudsak förslagen men anser att möjligheten att ställa upp villkor för verksamhet och organisation bör begränsas.

Idag finns endast lagstöd för villkor om säkerhet vid produktion och distribution samt villkor om att upprätta beredskapsplan. Trots det finns det i sändningstillståndet vissa villkor om

hur Sveriges Radio ska bedriva beredskapsarbete och om verksamhet och organisation vid höjd beredskap.

Sveriges Radio ser positivt på att den föreslagna public service-lagen uttömmande ska reglera vilka villkor som får ställas upp för verksamheten. Det är dock problematiskt att villkorsmöjligheten avseende verksamhet och organisation är formulerad helt utan begränsningar. Det öppnar för risker för en mycket långtgående detaljreglering som skulle kunna användas för att begränsa bolagets oberoende vid höjd beredskap. Att i en villkorskatalog öppna för en detaljreglering av programbolagens verksamhet och organisation skulle vara ett avsteg från principen att riksdag och regeringen anger ramarna för verksamheten och de riktlinjer som ska gälla för denna. Sveriges Radio anser därför att lagtexten ska kompletteras med något begränsande rekvisit, till exempel ramarna för verksamhet och organisation vid höjd beredskap.

5.3.12 Villkor om hur verksamheten ska organiseras och bedrivs

Förslag: Av lagen ska framgå att villkor får ställas upp om – verksamhet och organisation, – användningen av avgiftsmedel, – förhandsprövning av nya tjänster, och – redovisning och revision.

Sveriges Radio tillstyrker i princip förslagen men anser att möjligheten att ställa upp villkor om verksamhet och organisation bör begränsas och att villkor om förhandsprövning av nya tjänster inte ska kunna ställas upp.

Sveriges Radio ser positivt på att den föreslagna lagen uttömmande ska reglera vilka villkor som får ställas på verksamheten även när lagstöd inte krävs enligt yttrandefrihetsgrundlagen. Liksom anförts ovan (5.3.11) bör villkorsmöjligheten när det gäller verksamhet och organisation begränsas till *ramarna för*, så att lagtexten inte öppnar upp för en detaljreglering.

Sveriges Radio avstyrker förslaget att det i lagen ska anges att villkor om förhandsprövning av nya tjänster ska få ställas upp och utvecklar sitt ställningstagande i svaret på 14.5.

5.3.13 Yttrande över och godkännande av villkor

Förslag: Innan regeringen fattar beslut om villkoren för public service-uppdraget ska det public service-företag som beslutet ska gälla för ges tillfälle att ta del av och yttra sig över de villkor som regeringen avser ställa upp i beslutet. Regeringens beslut om villkor för public service-uppdraget får inte innehålla andra programrelaterade villkor än sådana som public service-företaget har godtagit.

Sveriges Radio tillstyrker förslagen.

5.3.14 Finansieringen av public service-uppdraget

Förslag: Av lagen ska framgå – att public service-avgiften ska finansiera den verksamhet som ingår i public service-uppdraget enligt lagen, – att avgiften inte får finansiera någon annan verksamhet, och – att riksdagen, i enlighet med beslutet om medelstildelning för åtta år, årligen tilldelar medel för verksamheten. De övriga bestämmelser som reglerar finansieringen av public service-uppdraget ska överföras oförändrade från lagen om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst till den nya lagen. Följdändringar ska göras i andra lagar där hänvisningar görs till finansieringslagen.

Sveriges Radio tillstyrker förslagen.

Sveriges Radio ser positivt på att bestämmelserna om finansiering flyttas över till public service-lagen. Det innebär ett tydligt klagörande av att avgiftsmedlen endast ska användas till den verksamhet som public service-bolagen bedriver, vilket gagnar bolagens oberoende.

5.4.1 Ett public service-beslut för respektive public service-företag

Förslag: De villkor som ska gälla för respektive public service-företags verksamhet ska framgå av det beslut, public service-beslut, som regeringen fattar med stöd av lagen.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

5.4.2 Teknikneutrala villkor för innehållet

Förslag: De villkor som regeringen beslutar med stöd av den nya lagen och som gäller för innehållet i public service-företagens publiceringar ska vara teknikneutrala och gälla oavsett hur innehållet distribueras till allmänheten.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget men pekar på en otydlighet i förslaget till villkorsformulering om mediets särskilda genomslagskraft i förhållande till vad som skrivs i brödtext.

Sveriges Radio delar utredningens bedömning att det kommer uppstå nya frågeställningar och förutsättningar kring hur villkoren ska tillämpas i en digital kontext. Granskningsnämnden kommer att i praxis och i varje enskilt fall bedöma om en rättelse eller ett genmäle uppfyller de krav som ställs. Det är av vikt att nämnden vid bedömningen utgår från de olika förutsättningar som gäller för varje enskild publicering och plattform.

Det är också rimligt att Granskningsnämnden vid en sådan prövning bedömer ljud, bild och text tillsammans som en enda sammanhållen publicering.

Kommittén föreslår att bestämmelsen om mediets särskilda genomslagskraft formuleras enligt följande: "SR/SVT/UR ska ta hänsyn till radions/tv:s särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen *eller sättet de tillhandahålls på*" (SOU 2024:34, s. 175). Samtidigt anför kommittén att villkoret inte bör omfatta annat än program som består av ljud eller rörlig bild (SOU 2024:34, s. 159). För att skapa en teknikneutral reglering omfattar lagtextens definition av program i 1 kap. 3 § punkten 3 såväl ljud, bild som text vilket följaktligen leder till att den föreslagna formuleringen kommer att omfatta också text och bild.

Villkoret om att ta hänsyn till mediets särskilda genomslagskraft handlar om betydligt mycket mer än det som kan anses skrämmande för barn. Det gäller uttalanden som kan anses vara kränkande för en grupp med hänvisning till ursprung, nationalitet, hudfärg, sexuell läggning eller funktionsvariation. Bestämmelsen tar även sikte på förhållande av droger, alkohol och tobak och uppmaningar till sådant bruk, liksom uppmaningar eller instruktioner till brottsliga handlingar. Sveriges Radio ser inte skälen till att villkoret inte teknikneutralt ska omfatta alla programbolagets publiceringar oavsett medieform.

6.5.1 Ökade möjligheter till granskning av innehåll

Bedömning: Granskningsnämnden för radio och tv bör i lag ges utökade möjligheter att granska innehållet i public service så att granskningen omfattar hela programverksamheten.

Förslag: Av den nya lagen ska framgå att granskningsnämnden för radio och tv, i efterhand, granskar om innehållet i publiceringar står i överensstämmelse med lagen och de villkor som gäller för publiceringarna.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

Som Sveriges Radio tidigare anfört ställer sig programföretaget positivt till ett teknikneutralt uppdrag och som en konsekvens av ett sådant uppdrag ska hela programutbudet, oavsett plattform, kunna granskas.

Sveriges Radio ser det som positivt att kommittén anser att text, ljud och bild som utgångspunkt ska ses som en och samma publicering och att flera separata publiceringar ska kunna bedömas i ett sammanhang och inte var och en för sig.

Utredningen påtalar att den praxis som under lång tid har utarbetats av Granskningsnämnden kommer att behöva anpassas och utvecklas för att kunna tillämpas även på de digitala publiceringar som villkoren gäller för. Det kan till exempel handla om

tolkningen och tillämpningen av bestämmelsen om rättelse där det ställs upp krav på att rättelse ska ske ”i ett för publiken naturligt sammanhang” (SOU 2024:34, 2024, s. 174). Vad det kommer innebära i en digital kontext är oklart. Tillämpning och tolkning av tidigare bestämmelser i en ny kontext riskerar att under en övergångsperiod leda till ett ökat antal fällningar av Sveriges Radios publiceringar. För Sveriges Radios del innebär detta även granskningar av helt nya publiceringsytor såsom stillbildspubliceringar, grafik och text. Utredningen menar att det är viktigt att Granskningsnämnden tar egna initiativ och följer upp hur en viss fråga eller ett visst ämne har bevakats. Redan idag finns en sådan initiativmöjlighet. Sveriges Radio är i grunden positiv till detta men vill samtidigt påpeka att ett stort antal så kallade initiativärenden kommer leda till ökad granskning och därmed arbetsbelastning och ökade kostnader.

Villkoren, och därmed granskningen, föreslås omfatta publiceringar även på andra plattformar än Sveriges Radios egna. Sveriges Radio vill framhålla att det finns en skillnad mellan innehåll som publiceras på programbolagets egna plattformar och sådant som publiceras på sociala medier. På egna plattformar har Sveriges Radio full redaktionell kontroll över sina publiceringar. Andra plattformar förbehåller sig i sina standardvillkor rätten att ta bort eller ändra i allt innehåll. Det är något som Sveriges Radio beaktar vid val av plattform och av vilket innehåll som kan publiceras var, men det finns skäl att poängtera att Granskningsnämnden vid en prövning kan komma att behöva beakta att någon annan kan ha ändrat eller avpublicerat material.

6.5.2 Sanktioner i fler fall

Bedömning: Granskningsnämnden för radio och tv bör i lag ges utökade möjligheter att besluta om sanktioner, så att sanktionerna kan omfatta hela programverksamheten.

Förslag: De sanktioner i radio- och tv-lagen om offentliggörande av granskningsnämnden för radio och tv:s beslut och om särskild avgift ska kunna gälla om ett public service-företag brutit mot bestämmelser i den nya lagen eller villkor som beslutats med stöd av lagen. På motsvarande sätt som gäller i dag ska det finnas möjlighet att återkalla ett sändningstillstånd enligt bestämmelserna i radio och tv-lagen om ett public service-företag i sin tillståndspliktiga verksamhet på ett väsentligt sätt brutit mot bestämmelserna i den nya lagen eller på ett väsentligt sätt åsidosatt villkor som beslutats med stöd av lagen.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget att de sanktioner som tidigare enbart gällde vid fällningar av program eller inslag i FM även kommer att gälla vid fällningar av digitala publiceringar som tillhandahålls via internet.

Enligt 3 kap. 3 § i den föreslagna public service-lagen ska offentliggörande av ett fällande beslut ske på ett ”lämpligt sätt”. Vad som är ett ”lämpligt sätt” ska enligt utredningen precis som idag avgöras i Granskningsnämndens praxis. Sveriges Radio delar bedömningen att det

kommer behöva utformas en ny praxis av så kallade pliktpubliceringar. Det är dock fortsatt en mycket viktig princip att vad som är ett "lämpligt sätt" avgörs av programbolagen eftersom yttrandefrihetsgrundlagen anger att det är den som sänder eller tillhandahåller ett program som självständigt avgör vad som kan förekomma i programmen. Granskningsnämnden måste således beakta detta och inte ställa upp alltför detaljerade krav om offentliggörande gjorts på lämpligt sätt eftersom det riskerar att detaljstyra innehållet.

6.5.3 Föreläggande att följa bestämmelser

Förslag: Ett public service-företag ska på begäran av Mediemyndigheten eller granskningsnämnden för radio och tv till myndigheten eller nämnden lämna – de upplysningar och handlingar som behövs för granskningen enligt den nya lagen, – sådana inspelningar av program som framgår av radio- och tvlagen och andra exemplar av publiceringar som behövs för granskningen enligt den nya lagen, och – de upplysningar som behövs för bedömningen av storleken på den särskilda avgift som kan åläggas ett public service-företag med stöd av den nya lagen. Om public service-företaget inte lämnar ut det som begärs får myndigheten eller nämnden förelägga företaget att fullgöra sin skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite. Även granskningsnämndens föreläggande om att ett public serviceföretag på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut får förenas med vite. Beslut av Mediemyndigheten och granskningsnämnden för radio och tv om förelägganden som har förenats med vite får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Beslut om förelägganden som avser att lämna de upplysningar och handlingar som behövs för granskningen och att offentliggöra granskningsnämndens beslut på lämpligt sätt gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget men konstaterar att det i kommitténs budgetförslag saknas medel och konsekvensanalys för kostnader förknippade med utveckling av den omfattande versionshantering som blir effekt av de nya kraven.

Sveriges Radios digitala publiceringar är extremt omfattande. Inte sällan förändras och utvecklas olika digitala publiceringar under exempelvis ett pågående nyhetsarbete. För att kunna svara mot de krav som ställs med en teknikneutral reglering krävs en versionshantering av allt digitalt material. För att säkerställa att samtliga versioner av en digital publicering finns tillgängliga under sex månader från respektive publiceringstillfälle krävs ett omfattande utvecklingsarbete. Det kommer leda till ökade kostnader och ökad arbetsbelastning inom delar av företaget. Sveriges Radio konstaterar att kommittén inte genomfört någon konsekvensanalys eller föreslagit några särskilda medel för detta i sitt budgetförslag.

6.5.4 Överklagande

Förslag: Andra beslut av Mediemyndigheten och granskningsnämnden för radio och tv än beslut om förelägganden som har förenats med vite får inte överklagas.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

6.5.5 Tidsfristen för en anmälan om granskning

Förslag: Granskningsnämnden för radio och tv ska, som huvudregel, inte granska en publicering om anmälan kommit in till Mediemyndigheten senare än tre månader efter det att publiceringen gjordes. Undantag från huvudregeln ska dock kunna göras i vissa fall.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget och ställer sig positivt till en tidsbegränsad anmälningsperiod för digitala publiceringar men anser att kommittén har en allt för vid tolkning av när undantag från huvudregeln ska kunna göras.

Granskningsnämnden kan, precis som beskrivs i utredningen, vid "särskilda skäl" granska ett program även om en anmälan har inkommit senare än tre månader efter sändning eller tillgängliggörande. Kommittén anser att det ska göras skillnad gällande innehåll som har sänts i marknätet och innehåll som finns tillgängligt efter publicering. Sveriges Radio delar inte utredningens bedömning om när sådana skäl kan anses föreligga.

Kommittén lyfter ett antal situationer där myndigheten kan bedöma att det föreligger "särskilda skäl" för prövning trots att en anmälan inkommit senare än tre månader. Sveriges Radio anser att samtliga situationer bör rymmas inom tremånaders-fristen. Undantaget bör tillämpas restriktivt för att det ska finnas en förutsägbarhet vad gäller granskning från statens sida. "Särskilda skäl" bör enligt Sveriges Radio ta sikte på extraordinära omständigheter och syfta på situationer där anmälaren exempelvis varit oförmögen att anmäla av skäl som hen inte kunnat råda över, exempelvis vid långvarig sjukdom eller andra mer akuta skäl.

Kommittén anser att det kan finnas särskilda skäl att pröva anmälningar till nämnden från enskilda eller företag som är "berörda" av en publicering även om de inkommer senare än tre månader efter publicering. Sveriges Radios erfarenhet är att anmälningar från berörda som regel alltid inkommer inom de närmaste dagarna eller möjligen veckorna efter en publicering om den har haft en sådan inverkan eller betydelse som utredningen tar upp. Att öppna för möjligheten att kunna anmäla en digital publicering trots att anmälningsfristen gått ut enbart av skälet att anmälaren är berörd innebär att fristen i sig riskerar att sakna betydelse i praktiken. Sveriges Radio mottar med jämna mellanrum önskemål från olika parter, exempelvis i granskningar, som önskar få digitala publiceringar raderade. I sådana situationer görs alltid en bedömning av publiceringens allmänintresse

eller aktualitet i förhållande till de skäl som personen eller aktören anför. I de fall där Sveriges Radio anser att det är motiverat att avpublicera, ändra eller anonymisera kan detta ske i efterhand. Det krävs förutsägbarhet för att medier ska kunna verka oberoende och kunna tillhandahålla material under en överskådlig tid.

Sveriges Radio anser vidare att en publicering inte ska kunna granskas enbart med anledning av att den enskilda åberopar "ändrade förhållanden". Det i sig kan inte innebära att det föreligger särskilda skäl för prövning. Förhållanden ändras kontinuerligt från det att en publicering görs. Det är mer regel än undantag att en uppgift som är korrekt vid publiceringstillfället efter ett tag förändras. Det är varken möjligt eller önskvärt att en artikel skulle behöva uppdateras med alla nya omständigheter löpande för att inte bryta mot kravet på saklighet senare. Om ändrade förhållanden skulle kunna åberopas för förnyad prövning skulle det i praktiken innebära att alla publiceringar ständigt måste uppdateras. Kommittén nämner även att det faktum att artiklar fått ny spridning, exempelvis om något får förnyad aktualitet, kan tala för en ny prövningsmöjlighet. Det är brukligt att det i en publicering framgår när en artikel är publicerad. Publiken förstår som regel med den digitala logiken att det som framgår i publiceringen var korrekt vid den tidpunkt som publiceringen gjordes. Ibland kan det, om en artikel får stor förnyad spridning av något skäl, finnas skäl att markera tydligt i publiceringen att det är en äldre artikel som fått ny spridning.

Vidare anför utredningen: "Det förekommer att innehåll som tillhandahålls på public service-företagens plattformar ändras eller kompletteras. Vid en sådan ändring eller komplettering kan innehållet anses ha tillhandahållits på nytt och tidsfristen bör då räknas från det nya tillhandahållandet" (SOU 2024:34, s. 199). Sveriges Radio konstaterar att digitala publiceringar ofta kompletteras eller ändras på olika sätt. Vanligen gäller det mindre korrigeringar som inte på något större sätt påverkar innebörd eller ändrar betydelse. Om det som utredningen föreslår skulle tillämpas, det vill säga att varje komplettering eller tillägg innebär att en ny tidsfrist börjar löpa, riskerar följderna bli att mindre förändringar som gynnar publiken inte görs vid ett senare tillfälle för att undvika risk för ny löptid. Det bör framgå av regeringens förslag att det endast är betydande förändringar eller tillägg av mer ingripande karaktär som kan aktualisera ett nytt tillhandahållande.

7.3.1 Uppdragen är att producera, sända och tillhandahålla ljud och rörlig bild

Bedömning: Vad som utgör respektive public service-företags kärnverksamhet bör inte ändras. Däremot bör begrepps användningen i definitionen av kärnverksamhet ses över.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning.

Som Sveriges Radio anför under 5.3.3 bör den begreppsanvändning som föreslås för programbolagets kärnverksamhet av tydlighetsskäl också avspeglas i definitionen av public service-uppdraget i 2 kap. 1 § i den föreslagna public service-lagen.

7.3.2 Villkoret om god balans ska tas bort

Förslag: Villkoret om att upprätthålla en god balans i omfattningen mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet ska inte längre ställas upp.

Bedömning: Att villkoret om god balans tas bort tydliggör att huvuddelen av public service-företagens resurser och kapacitet ska användas till företagets respektive kärnverksamhet. Public service-företagen bör även i fortsättningen särskilja vad som är att betrakta som kärnverksamhet och kompletterande verksamhet.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget och delar kommitténs bedömning.

8.4.2 Ett brett formulerat innehållsuppdrag

Bedömning: Innehållsuppdraget bör under nästa tillståndperiod vara brett formulerat. Det bör därför fortsatt ställas krav på public service-företagen att erbjuda ett mångsidigt programutbud som omfattar allt från det breda anslaget till mer särpräglade programtyper. Programverksamheten bör som helhet utmärkas av hög kvalitet, och nyskapande form och innehåll. I detta ligger att tillhandahålla ett varierat utbud på det svenska språket, att programmen utformas så att de genom tillgänglighet och mångsidighet tillgodoser skiftande förutsättningar och intressen hos befolkningen i hela landet, att programutbudet speglar förhållanden i hela landet och hela befolkningen samt som helhet präglas av folkbildningsambitioner. I detta ligger också att ge utrymme för en mångfald av åsikter och meningyttringar.

Sveriges Radio delar utredningens bedömning.

Radio är till för alla i vårt land och företagets ambition är att alla ska kunna hitta något i utbudet som intresserar och tilltalar dem. Sveriges Radio eftersträvar största möjliga bredd i speglingen av kunskaper, perspektiv och erfarenheter från olika delar av samhället. Ett brett uppdrag i vardagen krävs också för att en bred publik ska ha förutsättningar att hitta den information som behövs i kris eller krig. För att detta ska fungera behövs en vana att lyssna på Sveriges Radio. Sveriges Radio delar kommitténs bedömning att rollen ”att bidra till sammanhållning och att skapa gemensamma referensramar i såväl vardag som i oroliga tider framöver blir allt viktigare” (SOU 2024:34, s. 217). En förutsättning för att lyckas med uppdraget att skapa gemensamma referensramar är att nå ut brett.

Ett brett uppdrag spelar också roll för förtroendet. Det finns en stark korrelation mellan konsumtion och ett högt förtroende. Förtroendet bland dem som konsumerar Sverige Radio är högre än bland dem som inte gör det. Ett bredare uppdrag som kan attrahera mer heterogena grupper bidrar till att stärka legitimitet och därmed förtroende. Sveriges Radio understryker det som uttrycks i utredningen att public service är en "kollektiv nyttinghet som har ett demokratiskt värde för samhället" (SOU 2024:34, ss. 216, 351)

8.4.3 Betydelsen av att programverksamheten utövas opartiskt och sakligt

Bedömning: Att programverksamheten ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet är helt centralt och en grundläggande förutsättning för allmänhetens förtroende för public service.

Sveriges Radio delar bedömningen.

Opartiskhet och saklighet är sedan mycket lång tid tillbaka fundamentala principer för Sveriges Radios verksamhet och företaget delar av självklara skäl kommitténs bedömning.

8.4.4 Svenska språket och en svensk kontext

Bedömning: Uppdraget till public service-företagen rörande det svenska språket är allt viktigare. Uppdraget har stor betydelse för det svenska språkets användning och utveckling. Uppgiften att erbjuda ett varierat utbud på det svenska språket är central för ett litet språkområde som svenskan och av särskild betydelse för företagens kulturuppdrag.

Förslag: Public service-företagen ska fortsatt erbjuda ett varierat utbud på det svenska språket och ha ett särskilt ansvar för det svenska språket och dess ställning i samhället. Av villkoren ska framgå att språkvårdsfrågor särskilt ska beaktas i verksamheten.

Sveriges Radio delar utredningens bedömning och tillstyrker förslaget men konstaterar samtidigt att några särskilda medel för ytterligare satsningar inte anslås.

Sveriges Radio har och tar ett stort ansvar för det svenska språkets användning och utveckling. Sveriges Radios talade utbud är, vid sidan av utbudet på de nationella minoritetsspråken och det övriga utbudet på andra minoritetsspråk, på svenska. Under 2023 bestod Sveriges Radios utbud på svenska av drygt 43 000 timmar talad radio (Sveriges Radios public service-redovisning 2023, ss. 104-209). Utbudet är mångfasetterat och rymmer en stor variationsrikedom. De tre programbolagen har också en gemensam språkvård placerad på Sveriges Radio. I programmet Språket i P1 belyses aktuella språkfrågor fortlöpande.

Kommittén anför att språket i företagens program genom sitt starka genomslag har stor betydelse för svenskans utveckling. I det språkvårdande uppdraget ingår även att verksamheten med olika digitala verktyg och textning är av hög kvalitet (SOU 2024:34, s. 220). Sveriges Radio instämmer i kommitténs syn på språket som avgörande för hur lyssnaren upplever kvaliteten i innehållet. Språket i linjära sändningar, poddar och i skrift ska enligt företagets språkpolicy vara begripligt, levande, språkriktigt och inkluderande. Det skrivna språket bör, enligt samma policy, följa reglerna i Svenska skrivregler, Svenska Akademiens ordlista och den interna språkdatatabasen Dixi.

Sveriges Radio arbetar med andra ord redan idag på ett strukturerat sätt med språkvård på alla sina plattformar. Ett teknikneutralt innehållsuppdrag innebär därmed inga större förändringar vad gäller säkrandet av språkets kvalitet på Sveriges Radios olika plattformar men kan däremot få konsekvenser för användningen av transkriberingsverktyg och andra AI-baserade textverktyg. Dessa verktyg är i dagsläget inte helt tillförlitliga vad gäller saklighet och språkkvalitet. Det bör noteras att några särskilda medel för nya satsningar inte anslås.

8.4.4 Arkiven – en del av det svenska kulturarvet

Kommittén har inte utrett om det bör ställas upp särskilda villkor när det gäller public service-företagens ansvar för att bevara sina arkiv. Som kommittén skriver har programföretagen idag "inget utpekade uppdrag att bevara sina programarkiv" (SOU 2024:34, s. 222).

Som Sveriges Radio har beskrivit i svar till kommittén sparas innehållet idag i en digital programbank. Varje program/sändning/podd sparas som ett så kallat programavsnitt vars innehåll sedan är uppdelat i namngivna och sökbara programpunkter. Ambitionen har varit att effektivisera, snabbt tillgängliggöra, förenkla och uppmuntra användningen av tidigare sänt material för reprisering och nyproduktion. Av den anledningen har Sveriges Radio en policy som slår fast vad som ska arkiveras utifrån en bedömning av innehållets efterhandsvärde.

Utöver det digitala arkivet finns det ett antal fysiska (analog) arkiv. I Radiohuset i Stockholm har det funnits utrymme att förvara program i för ändamålet avsedda lokaler, där återfinns:

- Radioarkivet. Historiskt inspelat radiomaterial sparat på DAT-band, CD-skivor, rullband (större delen), lackskivor samt "antikt" material. Den allra största delen av innehållet är digitaliserat och därmed sökbart för medarbetare och ev. forskare.
- Grammofonarkivets inköp fram till mitten av 00-talet: CD-skivor, vinylskivor, stenkakor samt pianorullar (för användning på självspelande piano).

När det gäller bevarande har Sveriges Radio dels en skyldighet att bevara material i viss tid (5 kap 3 § lag (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden). Sveriges Radio ska enligt denna bestämmelse ombesörja att varje program som sänds eller tillhandahålls spelas in (inklusive det som tillhandahålls på webben/SR Play) och bevaras i sex månader (från sändning i FM alternativt från det att material på webben avpublicerats). Detta för syftet att kunna utreda eventuellt yttrandefrihetsbrott.

Vidare har Sveriges Radio en skyldighet att i bevarande-/arkiveringssyfte leverera så kallade pliktexemplar av alla program som spelas in enligt ovan till Kungliga biblioteket. Det skapas därför referenskopior av samtliga linjära sändningar och Sveriges Radios linjära digitala webbpubliceringar som skickas till Kungliga biblioteket som ansvarar för Svensk mediedatabas (SMDB) (kb.se). Idag är originalmaterial digitalt och har varit så sedan mitten av 00-talet.

Kommittén anser att det är viktigt att arkiven bevaras eftersom de ”är en del av det svenska kulturarvet” (SOU 2024:34, s. 222). Sveriges Radio konstaterar att det dels saknas anslagsmedel för ändamålet, dels att eventuellt framtida ansvar bör ligga hos en extern part. Ett uttryckligt bevarandeuppdrag skulle kräva uppbyggnad av en ny organisation för hantering av innehåll i Sveriges Radios olika arkiv. Kostnadsdrivande faktorer skulle bland annat vara utbyggda tekniska resurser för att öka kvalitén på Sveriges Radios arkivtjänster liksom ny programadministrativ personal för att säkerställa att det innehåll som arkiveras av redaktionerna är beskrivet på ett sätt som gör det enkelt/möjligt att hitta och återanvända i framtiden. Det handlar i grunden om en större utbyggnad för att ansvara för arkivinnehållets hela livscykel. En sådan organisation finns inte i dagsläget.

8.4.5 Folkbildningsuppdraget

Bedömning: Folkbildning är en central del av innehållsuppdraget. Medie- och informationskunnighet, MIK, är en naturlig och viktig del av folkbildningsuppdraget.

Förslag: Villkoret om att programutbudet som helhet ska präglas av folkbildningsambitioner ska gälla även nästa tillståndsperiod. Det ska inte längre ställas krav på UR att vidga sitt utbildningsutbud, i betydelsen att UR ska öka sin programverksamhet på utbildningsområdet under tillståndsperioden.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning och tillstyrker förslaget.

Sveriges Radios ambition är att hela utbudet ska präglas av folkbildningsambitioner. Detta gäller alltså alla programkategorier: Nyheter, samhälle, kultur, musik, livsstil, sport, underhållning och service samt självklart både nationellt och lokalt utbud liksom innehållet

på samtliga språk Sveriges Radio sänder på. Företaget delar av givna skäl slutsatserna i kommitténs bedömning och förslag.

8.4.6 Journalistik för hela landet

Bedömning: Kvalitativ journalistisk nyhetsförmedling på nationell, regional och lokal nivå är en central del av vårt demokratiska system och bör värnas. Som del av SR:s och SVT:s nyhetsverksamhet är bevakningen av svagt bevakade områden av stor betydelse. Det gäller såväl bevakning av svagt bevakade geografiska områden som svagt bevakade ämnesområden.

Förslag: Det ska inte ställas krav på SR och SVT att stärka den journalistiska bevakningen av svagt bevakade områden under nästa tillståndsperiod. Det ska dock fortsatt ställas krav på företagen att ha en journalistisk bevakning av dessa områden.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning och tillstyrker förslaget.

Sveriges Radio delar kommitténs beskrivning av den lokala journalistikens betydelse för förtroendet för journalistiken i stort. Att hela befolkningen upplever att nyhetsjournalistiken belyser deras vardag ökar förtroendet vilket är av särskild vikt när samhället utsätts för kriser samt för samhällets förmåga att hantera till exempel otillbörlig informationspåverkan (SOU 2024:34, s. 226).

Sveriges Radio delar också kommitténs syn på vikten av en hög närvaro av medarbetare runt om i Sverige som har kunskap om och förankring i de olika regionerna (SOU 2024:34, s. 227). Sveriges Radio hade 2023 strax under 700 medarbetare utanför Stockholm som arbetade med nyhetsproduktion och står för över 90 procent av de tre programbolagens samlade lokala utbud (Sveriges Radios public service-redovisning 2023, s. 70). Sveriges Radio sänder 240 timmar lokal och regional radio varje vardag. En hög lokal närvaro är en förutsättning för en god journalistisk bevakning och spegling av hela landet. Att bibehålla närvaro på svagt bevakade områden på samma nivå som idag under nästa tillståndsperiod kommer däremot, med kommitténs budgetförslag, innebära betydande omprioriteringar från annan prioriterad kärnverksamhet eftersom de föreslagna anslagsnivåerna inte kommer att kunna täcka kostnaderna under kommande tillståndsperiod. En hög lokal närvaro med ett stort antal medarbetare som bor och verkar över hela landet är en förutsättning för Sveriges Radios beredskapsuppdrag såväl vid vardagskriser som vid höjd beredskap.

8.4.7 Speglingsuppdraget

Bedömning: Public service är till för befolkningen i hela landet och speglingsuppdraget är därmed fortsatt av stor vikt.

Förslag: För att undvika detaljreglering av innehållsuppdraget ska villkoret om spegling ändras så att det framgår att programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet och hela befolkningen. Av samma skäl och eftersom krav på jämställdhet och mångfald ingår i demokratibestämmelsen behövs inte villkoret om att programverksamheten som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Villkoret ska därför inte längre ställas upp.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

Som anförs i utredningen, att alla i Sverige känner igen sig i den verklighet som beskrivs, att människors vardags speglas oavsett bostadsort och att medborgarna får höra olika sidor komma till tals är centralt för public service-verksamhetens legitimitet och förtroende (SOU 2024:34, s. 229). Som tidigare beskrivits har Sveriges Radio en vision – *Fler röster och starkare berättelser för en större förståelse* – där själva kärnan är just att många olika perspektiv ska höras så att publiken ska få ökad kunskap och förståelse i en alltmer komplex omvärld. Förtroendet är dock inte bara knutet till lokal och personlig identifikation. Det är också förknippat med bevakningen av sådant som ytligt sett kan tyckas ligga långt från den egna vardagen som vetenskap, kultur eller utrikesfrågor. Sveriges Radio kommer att fortsätta sträva efter att binda samman dessa funktioner för att kunna ge publiken helhetsbilder och den egna vardagen satt i större sammanhang.

8.4.8 Stärkt kvalitet

Förslag: Public service-företagens förstapubliceringar på vart och ett av de nationella minoritetsspråken ska öka under tillståndsperioden jämfört med 2025 års nivåer. Företagens samlade utbud på finska, meänkieli, romani chib och samiska ska varje år minst uppgå till den nivå som uppnås 2025. Motsvarande krav ska gälla för SVT:s och UR:s utbud på teckenspråk. Public service-företagens samlade utbud på jiddisch ska öka under tillståndsperioden jämfört med 2025 års nivå. Det ska ställas krav på att programutbudet ska ha relevans för de berörda grupperna.

Bedömning: Det bör fortsatt finnas möjlighet för public serviceföretagen att sinsemellan dela upp ansvaret för olika slags insatser. För att utbudet ska hålla en hög kvalitet bör även fortsatt ställas krav på public service-företagen att ha en kontinuerlig dialog med de berörda grupperna.

Bedömning: När uppdraget på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk blir teknikneutralt får public service-företagen ökade möjligheter att utveckla funktionaliteten och synligheten av programutbudet på sina plattformar på internet.

Sveriges Radio vidhåller synen på reglerad dialog som oförenlig med sändningstillståndets portalparagraf. Sveriges Radio invänder mot de delar i förslaget

som handlar om att öka volymen från 2025 års nivåer. Sveriges Radio delar kommitténs bedömning att det även fortsatt bör finnas möjlighet för public service-företagen att sinsemellan dela upp ansvaret för olika slags insatser.

Det nationella minoritetsspråkområdet har hittills varit det enda området med krav på dialog och möten med intressegrupper om det publicistiska utbudet. Det är rimligen svårt att förena med de skrivningar som finns i sändningstillståndet (enligt betänkandets förslag, i den nya public service-lagen) om oberoende och att stå självständigt i förhållande till makt- och intressesfärer. Dialog sker redan idag regelbundet genom att redaktionerna möter lyssnare via sociala medier, genomför undersökningar och är ute på fältet. Sveriges Radio har också löpande kontakt och dialog med olika intressegrupper. I dessa dialoger kan det självklart framkomma värdefulla synpunkter om exempelvis vikten av att erbjuda ett programutbud anpassat till olika nivåer av språklig kunskap, som beskrivs i utredningen (SOU 2024:34, s. 283). Som Sveriges Radio tidigare har anfört är det inte självklart vilka organisationer som kan anses vara legitima företrädare för en viss grupp, som i vissa fall kan företrädas av upp till 5–10 intresseorganisationer och påverkansgrupper. Dessa ska också kunna granskas av public services nyhetsredaktioner, och då ska oberoendet inte kunna ifrågasättas (Sveriges Radios Remissyttrande över SOU 2018:50, s. 25).

Liksom kommittén anser även Sveriges Radio att innehållets kvalitet hänger samman med graden av relevans för den tänkta målgruppen. Om utbudet är relevant avgörs bäst i den vardagliga kommunikationen redaktionerna har med sina respektive målgrupper. Dialogen med intresseorganisationerna är ett komplement till denna kommunikation men kan inte användas som grund för att avgöra om utbudet har uppfyllt kravet på relevans eller inte. De svårigheter som ett krav på relevans möter, och som kommittén också noterar, har inte minst att göra med publikens heterogenitet (SOU 2024:34, ss. 237-238). Det som upplevs som relevant för några kan vara av mindre relevans för andra.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning ”att ett krav på att öka utbudet av program på respektive språk skulle kunna riskera att gå ut över kvaliteten i utbudet” men anser att kravet på ökning av förstapubliceringar i praktiken får samma effekter som ett krav på ökat utbud av program (SOU 2024:34, s. 236). För Sveriges Radio, som idag står för över 90 procent av allt public service-utbud på nationella minoritetsspråk, får krav på större volymer av originalinnehåll betydande konsekvenser både för resursanvändning och möjligheter att prioritera kvalitet framför kvantitet. Sveriges Radio kan konstatera att utredningen inte tar hänsyn till de stora skillnader i volymer och kostnader mellan de tre olika bolagen när det gäller sändningar på de nationella minoritetsspråken.

Sveriges Radio avråder från att använda 2025 års nivåer som utgångspunkt för volymkrav under kommande tillståndperiod. Ett sådant villkor riskerar att binda public service-företagen vid den nuvarande ordningen där ”varje enskilt innehållsvillkor ska

huvudsakligen uppfyllas i marknätet”, enligt nuvarande sändningstillstånd. De nivåer som Sveriges Radio redovisar under innevarande tillståndperiod bygger i praktiken på linjära marknätssändningar i antal timmar. När uppdraget blir teknikneutralt sker en förändring för hur volymer betraktas och räknas. Begreppet ”samlat programutbud” kommer att få en annan innebörd när olika typer av online- och on demand-distribuerat innehåll ges samma tyngd som linjära sändningar i marknätet. Redan idag arbetar Sveriges Radio i allt högre utsträckning med olika versioner av innehåll anpassat för olika typer av lyssning och olika målgrupper. När nyheter och fördjupning förmedlas i allt högre takt omarbetas också innehåll i allt snabbare tempo för att det ska vara relevant för användarna. Vad som från 2026 kommer att betraktas som en ”förstapublicering” kommer vara långt ifrån lika självklart som det som i dag är en ”förstasändning”.

Som en konsekvens av den beskrivna utvecklingen och det kommande teknikneutrala uppdraget kommer begrepp som ”sändningar”, ”huvudsakligen” och ”tillgodoräkna”, som i dag är styrande för verksamheten, att behöva ändras eller kompletteras. Det medför också att jämförelser mellan nuvarande och kommande tillståndspå perioder riskerar att bli missvisande. Om kommande villkor indirekt låser fast en marksänd linjär logik för att kunna uppfylla volymkrav riskerar det att binda upp resurser på ett ineffektivt sätt.

Ökad tillgänglighet och synlighet

Bedömning: När uppdraget på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk blir teknikneutralt får public service-företagen ökade möjligheter att utveckla funktionaliteten och synligheten av programutbudet på sina plattformar på internet.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning.

Sveriges Radio välkomnar möjligheten att bättre kunna utveckla och tillhandahålla ett varierat och mer lättillgängligt utbud på de nationella minoritetsspråken som är bättre anpassat till dagens medievanor. Detta gäller inte minst med tanke på de yngre användarna av språken. Ska detta vara fullt ut möjligt måste Sveriges Radios synpunkter i 8.4.8 tagits i beaktande.

8.4.9 Utbud på andra minoritetsspråk

Bedömning: Uppdraget som gäller andra minoritetsspråk än de nationella och teckenspråket bör även fortsatt vara formulerat på ett övergripande sätt för att möjliggöra för public service-företagen att anpassa omfattningen och utbudet utifrån behov och förändringar i samhället.

Sveriges Radio delar utredningens bedömning.

Sveriges Radio ser positivt på att minoritetsspråksuppdraget föreslås vara formulerat på ett övergripande sätt. Det möjliggör för Sveriges Radio att anpassa omfattning och utbud utifrån behov och förändringar i samhället. Sveriges Radio ser regelbundet över och utvärderar vilka språk som är mest relevanta för publiken och därmed sändningsverksamheten. Sveriges Radio avser att fortsätta med denna översyn under kommande tillståndsperiod. Noterbart är att Sveriges Radio i dagsläget inte har ett utbud för barn och unga på andra minoritetsspråk. Kommitténs skrivning om att ta hänsyn till språkliga behov hos barn och unga får därmed anses syfta på språkutbudet som de andra programbolagen tillhandahåller.

9.2.5 Samverkan för att stärka nyhets- och samhällsjournalistik i hela landet

Bedömning: Det bör inte införas en reglerad samverkan mellan public service-företagen och kvalitativa nyhetsmedier. SR och SVT bör dock i högre grad än i dag ha ett förhållningssätt som utgår från en medvetenhet om kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar.

Förslag: Det ska fortsatt ställas krav på att SR och SVT i sin nyhetsverksamhet ska ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar, i syfte att värna en mångfald av perspektiv på en livskraftig mediemarknad. Det ska ställas krav på SR och SVT att, inom ramen för uppdraget att ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar, ha en kontinuerlig dialog med andra nyhetsmedier. Det ska göras en analys av utvecklingen på den svenska mediemarknaden och hur public service-företagen bidrar till mediemångfalden och påverkar konkurrensförutsättningarna på denna marknad, med särskilt fokus på nyhets- och samhällsjournalistik i hela landet.

Sveriges Radio delar bedömningen att det inte bör införas en reglerad samverkan mellan public service och kvalitativa nyhetsmedier men ifrågasätter förslaget på en formaliserad dialog med andra nyhetsmedier och konstaterar att analyser av hur public service påverkar mediemarknaden redan existerar.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning att en kombination av ett starkt och oberoende public service och en mångfald av kvalitativa nyhetsmedier utgör ”grunden för en väl fungerande svensk mediemarknad” (SOU 2024:34, s. 251). Det bör poängteras att det redan i dag finns en väl fungerande dialog mellan kvalitativa nyhetsmedier och Sveriges Radio på flera nivåer. I Sverige finns också, till skillnad mot exempelvis Norge, en särskild organisation (Utgivarna) i vilken kvalitativa nyhetsmedier och public service samverkar om publicistiska frågor. I Sverige finns även ett gemensamt medieetiskt system, MO/MEN, liksom lokalt och regionalt initierade samverkansprojekt. Ett omfattande samarbete sker också inom ramen för arbetsgivarorganisationen Medieföretagen.

Det är positivt att kommittén tagit hänsyn till att ingen av aktörerna önskar reglering av samverkan men förslaget om nya, tvingande former för dialog mellan public service och kvalitativa nyhetsmedier medför svårigheter som till exempel att definiera vilka aktörer som ska ingå (SOU 2024:34, s. 250). Det framstår i grunden som olämpligt att staten ska reglera dialog mellan olika medieaktörer, en dialog som alltså redan sker idag utan statlig inblandning. Som påpekas i svaret till 8.4.8 är det även Sveriges Radios uppfattning att en reglerad dialog är oförenlig med portalparagrafen i sändningstillståndet. Det framstår heller inte som särskilt resurseffektivt att inrätta särskilda tjänster för att säkerställa att kvalitativa nyhetsmedier vet vart de ska vända sig för eventuella diskussioner om samverkan, ett förslag som kommittén anser bör övervägas (SOU 2024:34, s. 252).

Mediemyndighetens och Granskningsnämndens roller är viktiga även när det gäller förslaget om en separat analys av public service-företagens bidrag till och påverkan på mediemarknaden. En sammanhållen granskning är nödvändig för att programbolagen ska kunna bedriva sina verksamheter på ett effektivt sätt och för att undvika att olika granskningsorgan kommer till motstridiga slutsatser om företagets verksamheter. Om kravet på särskild analys ska ingå i framtida villkor bör ansvaret ligga på Mediemyndigheten och Granskningsnämnden som i sin tur kan anlita oberoende forskare och institut med relevant kompetens. En sådan lösning skulle vara i linje med regeringens tidigare strävan att förtydliga public services oberoende från partipolitiken (Regeringen, 2023).

Det bör också noteras att det redan i dag finns en mängd befintlig kunskap och forskning på området. Studier av public services roll på marknaden har under många år regelbundet ägt rum inom såväl svensk som internationell medieforskning. I Nordicoms public service-antologi från 2022 slås det fast att det saknas empiriskt stöd för att public service är ett hot mot dagspressens digitala affärsmodell (Public service. En svensk kunskapsöversikt, 2022, s. 122). Liknande slutsatser har också dragits av bland annat norska Medietilsynet vad gäller public service-bolaget NRK:s verksamheter (Medietilsynet, 2018). Den årliga internationella undersökningen Digital News Report har visat att de svenska mediekonsumenter som tycker att public service är viktigt för samhället i högre grad tar del av tidningars online-nyheter och att andelen av befolkningen som betalar för digitalt nyhetsinnehåll är näst högst i världen i Sverige, Norge är det enda landet med en högre andel (Digital News Report 2023, 2023, s. 46).

I betänkandet noteras att ”public service-företagens nyhetsverksamhet inte kan sägas vara den främsta orsaken till att många nyhetsmedier har det svårt ekonomiskt” och att TU anser att Sveriges Radios strategi att ha ljudet i fokus ”både värnar och bidrar till en mångfacetterad mångfald” (SOU 2024:34, s. 260). Kommitténs bedömning och förslag riskerar dock att förmedla en bild av att Sverige Radio konkurrerar med kommersiellt finansierade nyhetsmedier utan tillräcklig medvetenhet och hänsyn. Det finns därför skäl att notera att sedan nuvarande villkor infördes 2020 har Granskningsnämnden varje år

bedömt att Sveriges Radio uppfyllt uppdraget att ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar.²

9.3.7 Tillhandahållanden av text vid sidan av ljud och rörlig bild i nyhetsverksamheten

Bedömning: Ett teknikneutralt innehållsuppdrag innebär inte att public service-företagen ges ett multimedialt nyhetsuppdrag. Liksom det övriga innehållsuppdraget uppfylls nyhetsuppdraget genom ljud och rörlig bild. Användningen av text i SR:s och SVT:s nyhetsverksamhet bör ske med en hög medvetenhet om och med hänsynstagande till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar.

Förslag: Det ska ställas krav på SR och SVT att årligen redovisa hur de använder text i sin nyhetsverksamhet.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget men anser att det är väsentligt att kraven formuleras på ett sätt som möjliggör en effektiv och övergripande redovisning.

Sveriges Radio har sedan många år fokus på ljud, den uttalade strategin är "ljudet i fokus". Andra medieformer är kompletterande verksamheter med syfte att underlätta tillgång och tillgänglighet till utbudet.

Sveriges Radio delar därför kommitténs slutsatser att en "kombination av text, ljud och rörlig bild i en tjänst är ofta nödvändig för att skapa användarvänlighet i en digital miljö" och att public service-företagen kan och bör använda sig av "möjligheter att exempelvis komplettera och fördjupa en granskning i ett nyhetsprogram med bland annat statistik, grafik och annat bakgrunds-material" (SOU 2024:34, ss. 258-259).

Sveriges Radio har sedan 2015 översiktligt redogjort för företagets textanvändning i public service-redovisningarnas kapitel om kärnverksamhet och kompletterande verksamhet (Sveriges Radios public service-redovisning 2023, ss. 100-101). Under de senaste åren har även utveckling och tester av transkriberingsservice redovisats inom tillgänglighetsområdet (Sveriges Radios public service-redovisning 2023, s. 176). Det senare är ett exempel på hur teknisk utveckling ger möjligheter att i framtiden kunna tillgodose efterfrågan på transkriberat ljudinnehåll för användare med hörselnedsättning. Det är därför centralt att eventuella framtida villkor kring textanvändning formuleras så att de inte riskerar att begränsa möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att ta del av Sveriges Radio. Det är också av största vikt att villkoren formuleras så att de möjliggör en kostnadseffektiv redovisning av textanvändning på övergripande nivå. Krav på detaljerad redovisning bör av publicistiska, praktiska och resursmässiga skäl undvikas.

---

² Se Granskningsnämndens beslut om public service-redovisningarna 2020–2023. I bedömningen av det första året (2020) ansåg nämnden att Sveriges Radio huvudsakligen uppfyllde uppdraget men efterlyste fler indikatorer. Därefter har nämnden ansett att Sveriges Radio helt uppfyllt villkoret under åren 2021–2023.

10.3.3 Samverkan för att stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet

Bedömning: Public service-företagen har en allt större betydelse för den svenska produktionsmarknaden. SVT spelar en viktig roll för den svenska filmen.

Förslag: Det ska fortsatt ställas krav på public service-företagen att bidra till att stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet. Det ska också fortsatt ställas krav på företagen att, i dialog med externa produktionsbolag, säkerställa att företagets organisation för inköp och beställning av extern produktion präglas av tydlighet. Utöver kravet på tydlighet ska det ställas upp ett krav på framförhållning. Det ska även i fortsättningen ställas krav på SVT att bidra till utvecklingen av svensk filmproduktion samt redovisa omfattningen och formerna för företagets engagemang och redogöra för i vilken utsträckning företaget avser att satsa på svensk filmproduktion.

Sveriges Radio delar bedömningen av public service-företagens betydelse för den svenska produktionsmarknaden samt tillstyrker förslagen att företaget fortsatt ska bidra till marknadens livskraft samt ha en tydlig organisation för inköp och beställning av extern produktion. Sveriges Radio avstyrker förslaget om villkor för framförhållning och avråder från mål om ökad andel produktionsutläggningar.

Innehåll från externa produktionsbolag är centralt för att Sveriges Radio ska kunna uppfylla en rad uppdrag inom områden som exempelvis kultur, samhälle, barn och unga. Sveriges Radio har sedan början av 2000-talet varit en aktiv beställare och motor på den svenska ljudproduktionsmarknaden. Det har i sin tur starkt bidragit till att Sverige har en mycket livaktig poddmarknad med en mängd aktörer och hög kompetens bland kreatörer av leverantörer av ljudinnehåll. Granskningsnämnden har också i sin bedömning av public service-redovisningarna ansett att Sveriges Radio uppfyllt kraven på att bidra till en starkt produktionsmarknad och att organisationen för inköp och beställning präglas av tydlighet (Mediemyndigheten, 2024, ss. 7, 10-11).

Sveriges Radio arbetar långsiktigt med externa produktioner – i de fall löpande uppdrag för programproduktioner inte förlängs vid exempelvis ett årsskifte meddelar Sveriges Radios beställare detta i god tid till berörda produktionsbolag. Sveriges Radio avstyrker därför ytterligare krav på framförhållning och menar att ett sådant villkor riskerar att låsa fast resurser, skapar svårigheter att parera förändrade ekonomiska förutsättningar likt 2023/24 och minska möjligheterna att utveckla och förnya utbudet i den takt som behövs.

Sveriges Radio delar heller inte kommitténs slutsats att "villkoret om att stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet inte kan uppfyllas genom att public service-företagen anlitar frilansare med egna bolag som arbetar med public service-företagens egna produktioner och som lika gärna hade kunnat vara anställda av företagen" (SOU 2024:34, s. 274). Radio- och poddproduktion är i många fall småskalig. Produktionsbolagen

med fokus på ljudinnehåll är också starkt koncentrerade till storstäderna, främst Stockholm. Av de många produktionsbolag Sveriges Radio anlitar i större utsträckning finns idag endast ett baserat norr om Stockholm med fler än en anställd. Det är därför nödvändigt att kunna anlita enpersons företag för att upprätthålla produktion i hela landet.

Att som externt bolag leverera tjänster och innehåll till produktioner där Sveriges Radio står för delar av produktion och arbetsledning innebär heller inte att det externa innehållet är av mindre vikt. Landets i särklass mest avlyssnade poddar är Sommar & Vinter i P1 och P3 Dokumentär. Båda exempel på produktioner som innehåller en mycket hög grad av extern medverkan och produktion.

Kommittén anser vidare att i synnerhet Sveriges Radio bör ha som mål att öka mängden produktionsutläggningar på externa produktionsbolag under kommande tillståndsperiod. Det innebär i praktiken en bestämd andel extern produktion som är större än idag. Konsekvensen blir då att andra delar av Sveriges Radios verksamhet måste krympas, något som ytterligare förstärks av de förslag till medelstilldelning med en underfinansiering motsvarande cirka två miljarder kronor under tillståndsperioden.

Här finns en målkonflikt. En mycket stor andel av Sveriges Radios producerade tid under ett år utgörs av nyhetsorienterad direktsänd radio varav huvuddelen sänds från orter utanför storstäderna. Såväl programtyper som produktionsorter är i huvudsak andra än vad produktionsmarknaden idag kan erbjuda. Cirka 72 procent av Sveriges Radios första- och parallellsändningar under 2023 utgjordes av direktsänt lokalt och regionalt utbud från i huvudsak P4-kanaler samt på nationella minoritetsspråk. Vid sidan av detta har företaget också under lång tid bland annat prioriterat publicistiska resurser till nyhetsproduktion inom Ekot med bland annat Nordens största korrespondentnät, intern specialistkompetens inom främst vetenskap och kultur samt att driva konserthus med symfoniorkester och kör. Ska en större andel av Sveriges Radios samlade resurser gå till extern produktion behöver minskningar ske inom nämnda verksamheter.

Viktigt att notera är också att Sveriges Radio för flera år sedan fattade ett strategiskt beslut att nyhetsverksamhet och musikläggning inte kan läggas ut på externa aktörer av trovärdighets- och oberoendeskäl.

10.3.3 Frågan om momskompensation

Sveriges Radio delar bedömningen att frågan om momskompensation bör utredas.

Kommittén har inte utrett frågan om momskompensation. Samtidigt konstateras att frågan är viktig för att skapa konkurrensneutralitet mellan public service-företagens egen produktion och den externa produktionen (SOU 2024:34, s. 277). Kommitténs slutsats är

att frågan bör ses över. Sveriges Radio delar bedömningen och anser att det finns skäl att utreda frågan.

Det starkaste skälet är det som kommittén lyfter fram, nämligen möjligheten att skapa konkurrensneutralitet mellan intern och extern produktion. En modell med momskompensation skulle sannolikt också innebära lägre kostnader för Sveriges Radio vilket i sin tur skulle kunna frigöra medel till kärnverksamheten. Sveriges Radio använder dessutom redan idag momskoder vilket av allt att döma skulle underlätta införandet av ett nytt system.

11.4.3 Tillgänglighet när public service-uppdraget blir teknikneutralt

Förslag: De villkor om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som finns i sändningstillstånden ska göras teknikneutrala och gälla oavsett om utbudet tillhandahålls i marknätet eller på internet. Teknikneutrala villkor ska inte innebära att nuvarande krav på tillgänglighet i marknätet blir lägre än i dag.

Bedömning: Det finns inte skäl att ompröva tidigare bedömningar om att de särskilda tillgänglighetsbesluten som gäller för SVT och UR kan avse en kortare period än tillståndsperioden.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget men konstaterar samtidigt att de nya kraven innebär betydande investeringar som det saknas anslagna medel för.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning om att villkoren om tillgänglighet som idag ställs upp i sändningstillstånden ska göras teknikneutrala och att teknikneutraliteten tillsammans med teknikutvecklingen kommer att förbättra möjligheterna att tillgängliggöra Sveriges Radios utbud för fler personer med funktionsnedsättning.

Enligt förslaget ska public service-företagen ”utforma sina tjänster och program så att de blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom tekniska hjälpmedel såsom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik” (SOU 2024:34, s. 285). Tillgängliggörande med hjälp av textremsa är något Sveriges Radio redan i dagsläget utforskar, en verksamhet som kommer att fortsätta. Det är emellertid viktigt att ambitionsnivån höjs i rimlig takt i relation till kostnader och teknisk utveckling.

Sveriges Radios mål är att successivt kunna erbjuda transkribering för många ljudtyper. Dock finns det innehåll som av utgivarskäl kommer att behöva exkluderas. Sveriges Radio rapporterar exempelvis på många olika språk och inom vissa språk är språkmodellerna för bristfälliga och kan resultera i grava fel. Även livetranskribering av linjära sändningar har kvalitetsbrister på grund av den konversationella naturen av innehåll med många talare. En del material, som granskningar i känsliga ämnen, kan också behöva exkluderas av

saklighetsskäl, liksom att redaktionen måste kunna avstå eller ta bort transkriberingen om den blir osaklig, kränkande eller på annat sätt publicistiskt olämplig. Sveriges Radio måste förbehålla sig rätten att göra publicistiska bedömningar från fall till fall för att avgöra var det är lämpligt med transkribering.

Det bör i sammanhanget också tydliggöras att tillgängliggörande av ljudmaterial på egna plattformar kan handla om att säkerställa att dessa är kompatibla med skärmläsare som synskadade använder eller transkriberingstjänster som hörselskadade och döva använder sig av.

12.5 Sponsring

Förslag: SR:s möjlighet att sända och tillhandahålla direkt sponsrade program ska tas bort. Sponsring ska enbart få förekomma i SVT:s sändningar och tillhandahållanden av sportevenemang och av den internationella finalen av Eurovision Song Contest. Begränsningen för SVT om att sponsring får förekomma i samband med högst 20 evenemang per år ska gälla som ett genomsnitt under tillstandsperioden.

Bedömning: Inga förändringar bör göras när det gäller SR:s, SVT:s och UR:s möjligheter att sända och tillhandahålla indirekt sponsrade program.

Sveriges Radio avstyrker förslaget. Programbolaget anser att möjligheten för bolaget, att under de förutsättningar som gäller idag, sända direkt sponsrade program bör kvarstå.

Även om Sveriges Radio idag inte använder sig av möjligheten till sponsring är det inte uteslutet att det i ett framtida samarbete inom ramen för EBU, till exempel inom konsertverksamheten, skulle kunna bli aktuellt. Kommittén tar inte upp eller pekar på några konkreta problem med Sveriges Radios möjlighet att sponsra den typ av sändning som anges. Mot bakgrund av detta och att det är svårt att förutse hur utvecklingen kommer se ut anser Sveriges Radio att möjligheten bör finnas kvar.

Sveriges Radio vill i det här sammanhanget också poängtera att det är viktigt att kommande villkor om sponsring inte innebär att Sveriges Radios konstnärliga verksamhet inom ramen för Berwaldhallen fråntas möjligheten till sponsring av verksamhet utanför den egentliga innehållsproduktionen, till exempel turnéverksamhet, som är avgörande för ett bibehållande av verksamhetens kvalitet.

13.4 Sidoverksamhet

Förslag: Ingen ändring bör göras i regleringen av sidoverksamheten.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

14.5 Systemet med förhandsprövning bör finnas kvar

Bedömning: Systemet med förhandsprövning bör finnas kvar även nästa tillståndsperiod. I nuläget finns inte behov av att föreslå ändringar av systemet. Däremot finns det anledning att följa tillämpningen av systemet utifrån behovet av en mångfald på mediemarknaden och för att säkerställa att public service inte snedvrider konkurrensen på denna marknad. Det bör under nästa tillståndsperiod göras en analys av hur public service-företagens kompletterande verksamhet och tjänster inom denna verksamhet utvecklas.

Sveriges Radio delar inte kommitténs bedömning och anser att systemet med förhandsprövning bör avskaffas.

Sveriges Radios inställning till förhandsprövning har redovisats vid ett flertal tillfällen. Som Sveriges Radio beskrev i sitt yttrande över förra public service-utredningen är förhandsprövningens förankring i riksdagsbeslut svag. ”Inte någon gång har riksdagen tagit ställning till frågans hela komplexitet” (Sveriges Radios yttrande över SOU 2018:50, s. 30). Det bör noteras att konstitutionsutskottet i sitt granskningsbetänkande från 2011 ifrågasatte ”om förhandsprövningen i den utformning som den fått i alla delar verkligen hade stöd i riktlinjerna. Enligt utskottets mening får beredningen av frågan om förhandsprövning anses bristfällig” (Konstitutionsutskottets betänkande 2010/11:KU20, s. 143).

Sveriges Radios invändningar kan sammanfattas i följande punkter:

- Systemet står i strid med yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser om redaktionellt oberoende och förbudet mot hindrande åtgärder.
- Systemet är inte relevant för hur digitala tjänster utvecklas.
- Systemet är oproportionerligt i förhållande till Sveriges Radios påverkan på den inre marknaden.
- Det finns en risk för avstannad innovation genom möjligheten för andra att anmäla nya eller ändrade tjänster.

Systemet med förhandsprövning bör avskaffas. Sveriges Radios eventuella konkurrenspåverkan på den inre marknaden bör kunna hanteras inom ramen för de uppdragsbeskrivningar som ges bolaget inför varje tillståndsperiod och Granskningsnämndens årliga uppföljning av de villkor som ställs på verksamheten. Om villkoren för förhandsprövning fortsatt ska gälla är det av största vikt att systemet, som kommittén också föreslår, även fortsatt är begränsat till kompletterande verksamhet.

15.2 Betydelsen av uppföljning och granskning

Bedömning: Granskningsnämndens uppföljning av hur public service-uppdraget uppfylls och nämndens granskning av innehållet i publiceringar från public service-företagen är

grundläggande för allmänhetens förtroende för public service och för verksamhetens legitimitet.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning men anser att datum för inlämning av den årliga public service-redovisningen borde senareläggas och att redovisningen enbart ska publiceras i digital form.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning om betydelsen av de årliga public service-redovisningarna. Ur Sveriges Radios perspektiv vore det önskvärt att datum för senaste inlämning till Myndigheten för press, radio och tv respektive Kulturdepartementet senareläggs än det nu gällande 1 mars varje år. Detta för att kunna säkerställa kvalitet, korrekthet och vederhäftighet i de uppgifter som lämnas. Till det kan läggas att en tids-, kostnads och inte minst miljöbesparande modernisering vore att låta bolagen lämna in public service-redovisningarna enbart i digital pdf-version, och inte som praxis idag leverera tryckta exemplar.

15.3.2 Information till allmänheten om uppdraget och hur det uppfylls

Förslag: Företagen ska, förutom att lämna de årliga public serviceredovisningarna, tillhandahålla en sammanfattande information till allmänheten om hur uppdraget har uppfyllts under året.

Bedömning: Huvudsyftet med public service-redovisningarna bör i fortsättningen vara att utgöra ett underlag för granskningsnämndens bedömning av om företagen uppfyllt sina uppdrag.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget och delar kommitténs bedömning och konstaterar att företaget redan i dag informerar allmänheten på många olika sätt om verksamheten.

Sveriges Radios information om verksamheten sker genom de årliga public service-redovisningarna, genom information om företaget på Sveriges Radios sajt och app, genom blogginslag, genom pågående dialog via Lyssnarservice, via olika arrangemang som exempelvis offentliga frukostmöten och debatter samt genom debattartiklar och offentliga framträdanden av företagets företrädare. Det är sammantaget ett stort och mångfasetterat arbete som bedrivs. Genom informationen bidrar Sveriges Radio både till att öka allmänhetens kunskap om verksamheten samt att stimulera till diskussion om densamma.

Sveriges Radio välkomnar en förändring av public service-redovisningarna. Kommittén noterar att de nuvarande redovisningarna "utvecklats till förhållandevis omfattande dokument" och att tillväxten drivits fram av en växande mängd villkor samt av granskningsnämndens begäran om uppgifter (SOU 2024:34, s. 329). Sveriges Radio delar

dessa synpunkter. För Sveriges Radios del är det framför allt nämndens efterfrågan på fler sifferuppgifter och utbyggda skriftliga redogörelser för hur verksamheten bedrivs som lett till att redovisningarna har expanderat. Kommittén har en lovvärd ambition att möjliggöra en effektivisering av redovisningsprocessen, men Sveriges Radio anser att det finns skäl att vara försiktig i förväntningarna på hur mycket tid som kan sparas för att ta fram redovisningarna. På flera håll i betänkandet föreslås mer granskning och krav på utökad redovisning. Övergången till ett teknikneutralt uppdrag kommer också medföra att fler delar av verksamheten ska redovisas.

Granskningsnämndens tolkningar av förändrade villkor samt utarbetande av ny praxis kommer att få avgörande betydelse för redovisningarnas omfattning och därmed vilka resurser som kommer att krävas för att producera dokumenten.

15.3.3 Redovisningsvillkoren ska anpassas till ett teknikneutralt uppdrag

Förslag: De redovisningsvillkor som är relaterade till sändningar av program ska omformuleras och anpassas till ett teknikneutralt public service-uppdrag som omfattar både sändningar och tillhandahållanden av radio och tv. Villkoret om att public service-företagen, i samverkan med varandra, ska utveckla public service-redovisningarna för att åstadkomma en gemensam redovisningsform ska ersättas med ett krav på företagen att så långt som möjligt använda en gemensam redovisningsform.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

Att kommittén vill se ”ett krav på företagen att så långt som möjligt använda en gemensam redovisningsform” är villkor som redan finns i dag (SOU 2024:34, s. 331). Möjligheterna att genomföra detta bestäms emellertid av vilken praxis Granskningsnämnden utarbetar under kommande tillståndsperiod. När frågorna, och därmed svaren, blir alltmer detaljerade tenderar skillnader mellan företag att bli tydligare. Det hänger i hög grad samman med de skiftande förutsättningar bolagen arbetar utifrån och vad som krävs inom respektive område: rörlig bild, ljud och utbildning.

15.3.4 Redovisningen av innehållstjänster, folkbildningsuppdraget och intäkter vid sidan av public service-avgiften

Förslag: Villkoret om att public service-företagen i sina public service-redovisningar ska redogöra för vilka nya programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten som har lanserats under året ska ändras så att kravet omfattar alla innehållstjänster som företagen erbjuder allmänheten.

Bedömning: I redovisningen av vad som är att betrakta som kärnverksamhet och kompletterande verksamhet bör ingå att redogöra för om en digital innehållstjänst faller

inom ramen för kärnverksamheten eller den kompletterande verksamheten. Inga ändringar bör göras i villkoren som gäller redovisningen av hur folkbildningsuppdraget uppfylls eller i villkoren som gäller redovisning av intäkter vid sidan av public service-avgiften.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget och delar kommitténs bedömning.

15.3.5 Utveckling av granskningsnämndens bedömningar

Bedömning: Granskningsnämnden bör vid sina bedömningar av om public service-företagen uppfyllt sina uppdrag kunna fördjupa bedömningarna utifrån ett urval av villkor.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning.

Sveriges Radio understryker tidigare resonemang om att Granskningsnämndens utarbetande av praxis, detaljnivå och fokusområden kommer att ha stor betydelse för kommande redovisningar. Sveriges Radio betonar att övergången till ett teknikneutralt uppdrag medför ett omfattande behov av djup kunskap och bred kompetens inom digitala medier bland både ledamöter och tjänstemän hos Mediemyndigheten.

Som nämnts i svaret till 8.4.8 är det av yttersta vikt att kommande villkor inte formuleras med utgångspunkt i linjära sändningsvolymeter som mått för uppfyllande. Vid sidan av detta är det också önskvärt att Granskningsnämnden i sina tolkningar av villkoren möjliggör bredare synsätt och mått än kvantiteter och volymer, i första hand vad gäller antal sända timmar.

15.4.1 En extern analys av effektivitet och produktivitet

Förslag: Det ska genomföras en extern analys av public serviceföretagens arbete med och redovisning av produktivitet och effektivitet.

Sveriges Radio noterar förslaget och anser att en eventuell analys bör ingå som en del inför arbetet mot nästa tillståndspériod 2034–2041.

Sveriges Radio uppfyller redan i dag uppdraget om att redovisa nyckeltal för ökad produktivitet och effektivitet. I redovisningen ingår årsvisa åtgärder för ökad produktivitet och effektivitet på relativt detaljerad nivå för att tillgodose Granskningsnämndens krav på insyn.

De svenska bolagens public service-redovisningar är avsevärt mer omfattande och detaljerade än motsvarande dokument från public service-bolag i jämförbara länder.

Enbart Sveriges Radios public service-redovisning för 2022 var över 240 A4-sidor tjock – inte långt från BBC:s 246-sidiga motsvarighet (BBC, 2023). Det brittiska public service-bolagets omsättning är cirka 20 gånger högre än Sveriges Radio och omfattar bland annat tv, radio, online samt kommersiell verksamhet och stationering i ett stort antal länder över hela världen. De nordiska ländernas motsvarigheter till public service-redovisningarna är också väsentligt mindre omfattande. Exempelvis var danska DR:s motsvarighet för 2022 sammanlagt 83 sidor, och omfattar då all verksamhet som i Sverige motsvaras av de samlade redovisningarna från SVT, Sveriges Radio och UR (DR, 2023).

Jämfört med statligt ägda storföretag som exempelvis Vattenfall eller LKAB sticker också redovisningskraven på programbolagen ut. Statliga Vattenfall omsatte 2022 drygt 239 miljarder kronor och är omsättningsmässigt 75 gånger större än Sveriges Radio. Bolagets kombinerade års- och hållbarhetsredovisning samt årsberättelse uppgick till sammanlagt 196 sidor (Vattenfall, 2023). Statligt ägda LKAB omsatte 2022 sammanlagt 46 miljarder kronor och var därmed drygt 14 gånger större än Sveriges Radio sett till omsättning. LKAB:s kombinerade års- och hållbarhetsredovisning samt årsberättelse uppgick till sammanlagt 178 sidor (LKAB, 2023). Omfånget för Sveriges Radios års- och hållbarhetsredovisning samt årsberättelse (public service-redovisning), uppgick till 291 sidor under 2022.

Sveriges Radio anser att det finns skäl att bedöma programbolagens produktivitet och effektivitet i relation till utbud, konsumtion, utveckling och räckvidd. Den dagliga räckvidden för Sveriges Radio under de inledande månaderna 2024 var cirka 55 procent av befolkningen – vilket var ungefär samma andel som år 2000.³ Skillnaden är att befolkningen idag är större och mer heterogen, sätten att ta del av innehåll från företaget idag är spridda på både digitala plattformar och linjära FM/DAB-sändningar och lyssnare kan när som helst ta del av miljoner timmar innehåll från företaget via Sveriges Radio Play. Parallellt har konkurrensen om publikens tid förändrats i grunden på grund av faktorer som digitalisering och globalisering.

Justerat för inflation är kostnaden per capita för Sveriges Radio idag lägre än den var innan digitaliseringens genombrott (Sveriges Radios public service-redovisning 2023, s. 20). Fler har alltså fått tillgång till mer för en lägre kostnad under 2000-talet. Denna generella, långsiktiga riktning menar Sveriges Radio behöver vägas in minst lika mycket som de enskilda mindre punkter som idag redovisas som åtgärder för ökad produktivitet och effektivitet (Sveriges Radios public service-redovisning 2023, s. 227). En dylik utveckling hade av uppenbara skäl inte varit möjlig utan ett ständigt pågående effektiviseringsarbete.

---

³ Siffror från public service-redovisningen 2000, sid. 82 samt aktuella siffror från sommaren 2024 (inkluderar linjär radio, on demand och nyhetsklipp). Mätmetoderna skiljer sig mellan 1999 och 2024, varför jämförelser bör betraktas ungefärligt.

Sveriges Radio anser vidare att det bör tydliggöras att det även fortsatt är Granskningsnämndens uppgift att bedöma om programbolagen uppfyller sitt uppdrag att redovisa arbetet för produktivitet och effektivitet. Om externa analyser kan tillföra ytterligare kvalitet till Granskningsnämndens bedömning har Sveriges Radio inga synpunkter. Det är centralt att analysuppdragen utförs av oberoende forskare med för sammanhanget relevant kompetens och att en sådan analys blir en del av beredningsunderlaget inför kommande tillståndsperiod 2034–2041.

15.4.2 Studier av centrala aspekter av public serviceföretagens verksamhet

Förslag: Det ska genomföras studier för att belysa centrala aspekter av public service-företagens verksamhet, i syfte att stärka public service-verksamhetens legitimitet och höga förtroende.

Sveriges Radio avstyrker förslaget.

Public service och medier i allmänhet är ett väl beforskat område. Både det svenska och det internationella forskarsamhället har under många år ägnat sig åt omfattande studier av en lång rad aspekter av medieutvecklingen. Det är en forskning präglad av akademisk frihet och hög tillgänglighet som Sveriges Radio självklart välkomnar.

Inför kommande tillståndsperiod vill kommittén addera ett antal nya uppföljningar och studier vid sidan av ordinarie granskning (SOU 2024:34, ss. 337-339). Sveriges Radio avråder, av flera skäl, till det. Dels saknas det tydliga ramar för studierna. Dels saknas det resonemang om hur resultaten ska användas. Utredningar av en dylik omfattning kommer också att medföra en framväxt av en omfattande och mer permanent administration för att bistå utredningarna med de underlag som kommer att krävas, något som inte gagnar vare sig effektivitet eller produktivitet. Den utredningscykel som funnits sedan decennier bygger på att programbolagen svarar på en rad frågor i samband med arbetet inför en ny tillståndsperiod. Nu finns en uppenbar risk för ett mer permanent utredningstillstånd.

Det finns också skäl att ställa frågor om hur den självklara distansen mellan den politiska sfären och programbolagen kan komma att påverkas av förslagen. Det ramverk som omger public service i Sverige och som säkrar oberoendet från maktsfärer i samhället har varit centralt för att säkerställa det förtroende som programbolagen åtnjuter. I detta ramverk återfinns exempelvis årliga uppföljningar av Granskningsnämnden som säkerställer att uppdraget utförs på det sätt som bestäms inför varje tillståndsperiod.

Kommittén motiverar studierna bland annat med att det krävs insyn i verksamheten och att vissa grupper har ett lägre förtroende för utbudet, något som skulle kunna bero på att ”de upplever att programutbudet är vinklat till förmån för vissa intressen eller politiska

åsikter” (SOU 2024:34, s. 350). I sammanhanget är det viktigt att peka på att förtroendet för Sveriges Radio är högt och stabilt över tid, något som också slås fast i betänkandet. Under 2000-talet har det rört sig någon procentenhet upp eller ned när SOM-institutet vid Göteborgs universitet har mätt det. Drygt tio gånger fler uppger att de har förtroende för Sveriges Radio än som uppger att de inte har det. Även jämfört med andra centrala samhällsinstitutioner så är förtroendet högt och stabilt. Vad gäller förtroendesiffrorna för riksdagen (39 procent), domstolarna (58 procent) och universitet och högskolor (64 procent) så ligger Sveriges Radio med sina 73 procent högre även där.⁴

Som tidigare beskrivits har studier av public service varit ett centralt forskningsområde inom såväl svensk som internationell medieforskning under decennier. I Nordicoms public service-antologi diskuteras frågan om eventuell partipolitisk partiskhet i public service-medierna. Där slås fast att ”Svaret som ges i en sammanvägning av den empiriska forskningen är att public service-medierna inte präglas av någon partipolitisk partiskhet” (Public service. En svensk kunskapsöversikt, 2022, s. 14). Det saknas mot denna bakgrund stöd för ett politiskt initiativ till forskning som redan bedrivs.

Om framtida villkor trots allt kommer att innehålla krav på studier som de föreslagna, bör ansvaret ligga hos Mediemyndigheten som självständigt fattar beslut och genomför dem tillsammans med forskarsamhället på ett sätt som säkerställer resultatens akribi. Det bör i så fall vara en del av Granskningsnämndens uppdrag och genomföras som en del av beredningsunderlaget inför kommande tillståndsperiod. Ett tydligt ansvar hos en granskande aktör är nödvändigt för att minimera risker för oberoendet.

15.5.2 En public service-dialog under tillståndsperioden

Förslag: Det ska genomföras en public service-dialog under tillståndsperioden där public service-företagen, branschaktörer, intresseorganisationer och medieforskare deltar.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

I juni 2022 hölls den första public service-dialogen. Sveriges Radio anser att den fyllde sitt syfte och att det finns skäl att upprepa en dylik dialog under kommande tillståndsperiod. Sveriges Radio vill understryka det som kommittén skriver, att ”Dialogen bör vara framåtsyftande och utformas så att den utifrån olika perspektiv kan ge regeringen ett underlag till arbetet med direktiven till utredningen inför nästa tillståndsperiod” (SOU 2024:34, s. 340).

---

⁴ Samtliga siffror är hämtade från SOM-mätningen 2023 (som offentliggjordes i mars 2024).

16.3.4 Sändningarnas räckvidd

Bedömning: Public service-företagens sändningar bör även under kommande tillståndperiod kunna tas emot av minst 99,8 procent av den fast bosatta befolkningen.

Sveriges Radio delar bedömningen.

Det är fortsatt relevant att 99,8 procent av den fast bosatta befolkningen kan nås av marknätssändningar, både ur ett räckvidds- och ur ett beredskapsperspektiv. Givet det kraftigt försämrade säkerhetspolitiska läget har betydelsen av ett robust marknät som når i stort sett hela befolkningen ökat markant de senaste åren.

16.3.4 Antalet programtjänster och sändningarnas omfattning

Förslag: Nuvarande krav på sändningarnas omfattning ska göras mer flexibla. SR ska samtidigt sända minst två och högst fyra samtidiga programtjänster i hela landet, varav en även ska ha ett regionalt uppdelat innehåll. SVT ska sända SVT1 och SVT2 samt högst två ytterligare programtjänster till hela landet. Den eller de ytterligare programtjänster som SVT väljer att sända, förutom SVT1 och SVT2, ska skilja sig såväl från varandra som från SVT1 och SVT2 med avseende på innehåll eller sändningstider.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

En flexibilitet kring antalet programtjänster i marknätet under nästkommande sändningstillståndperiod är positivt. Sveriges Radio har i dag inga planer på att minska antalet nationella programtjänster i marknätet. Samtidigt välkomnar Sveriges Radio möjligheten att utifrån exempelvis ändrade konsumtionsvanor hos publiken, den accelererande teknikutvecklingen och förändringar i omvärldsläget kunna anpassa både programinnehåll och distributionsformer under kommande tillståndperiod. En minskning av antalet programtjänster i marknätet innebär emellertid inte annat än en mycket marginell besparing (SOU 2024:34, s. 354).

16.4 Var ska innehållsuppdraget uppfyllas med en teknikneutral reglering?

Förslag: Kravet på att innehållsuppdraget i huvudsak ska uppfyllas i marknätet ska inte längre ställas upp. Det ska i stället ställas krav på public service-företagen att se till att hela befolkningen har möjlighet att ta del av ett mångsidigt programutbud.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

En naturlig följd av en ny teknikneutral reglering är att innehållsuppdraget inte längre ska uppfyllas i marknätet. Sveriges Radio delar kommitténs bedömning att en alltför ingående och omfattande reglering inte vore ändamålsenlig och understryker vikten av att kraven formuleras på ett sätt som möjliggör en tydligt avgränsad och kostnadseffektiv redovisning av hur villkoren uppfylls.

16.5.3 Finns det behov av en tydligare reglering av hur public service-företagen ska tillhandahålla sitt innehåll på internet?

Förslag: Det ska ställas upp ett krav på att public service-företagens egna plattformar ska vara prioriterade vid distribution på internet. Det ska också ställas krav på att all distribution på internetplattformar som inte är public service-företagens egna ska föregås av en bedömning av tänkbara konsekvenser och risker. I bedömningen ska särskilt beaktas hur närvaron påverkar kommersiella aktörer på den svenska mediemarknaden.

Bedömning: Public service-företagen bör vid sin användning av internetplattformar som inte är företagens egna tillämpa en återhållsam strategi. Företagen bör fortsatt ha öppna och tydliga riktlinjer om hur de förhåller sig till distribution på plattformar som inte är företagens egna samt redovisa hur de arbetar med tillämpningen av riktlinjerna.

Sveriges Radio tillstyrker i princip förslagen och delar bedömningen. Det är dock av stor vikt att prioriteringen av egna plattformar kan äga rum i en takt som Sveriges Radio styr över. Det är också centralt att de bedömningar som föreslås kan genomföras på ett effektivt och övergripande sätt.

Sveriges Radios arbete med att prioritera företagets egna plattformar har pågått under flera år. Strategin att ytterligare stärka och prioritera Sveriges Radio Play är tydlig. Under 2023 inleddes ett arbete med att erbjuda mervärde i Sveriges Radio Play genom att visst innehåll görs tillgängligt tidigare i den egna appen än på externa plattformar. Detta arbete har intensifierats under 2024. Under sommaren 2024 har exempelvis Sommar i P1 enbart distribuerats via de egna plattformarna (Wadensjö-Karén, 2024). Distribution via egna plattformar säkerställer största möjliga publicistiska kontroll. Dessutom kontrolleras presentationen av innehållet och det är möjligt att bestämma vilket innehåll användare rekommenderas. På egna plattformar kontrolleras även de användardata som genereras vilket kan nyttjas bland annat i programutvecklingssyfte. På egna plattformar råder heller ingen tvekan för publiken om att Sveriges Radio är avsändare vilket blir ännu viktigare i tider av ökad desinformation.

Samtidigt är det av stor vikt att den förändring som påbörjats äger rum i en takt som inte riskerar att få en alltför negativ påverkan på räckvidd och i förlängningen förtroendet för Sveriges Radio. Som kommittén skriver är public service en kollektiv nytthet som har ett demokratiskt värde för hela samhället (SOU 2024:34, s. 216). Sveriges Radio instämmer i

det som såväl utredningen som Försvarsberedningen anser att tillgången till public service-innehåll är av yttersta vikt i en tid av bland annat ökande desinformation som utmanar de demokratiska värderingarna (SOU 2024:34, ss. 216-217) (Ds 2023:34, ss. 239-240, 252). Det är därför angeläget att utbudet når en så stor del av publiken som möjligt.

Det är också väsentligt att peka på att ljudkonsumtion, till skillnad från vad som gäller för konsumtion av text och rörlig bild, sällan är bunden till specifika plattformar. Sveriges Radio har producerat poddar sedan 2005. Då såg det digitala landskapet annorlunda ut. Ljudpubliken har med tiden blivit van att kunna nå innehåll från den plattform de själva föredrar. Det gäller inte minst grupper som exempelvis unga lyssnare. Korrekt informations-spridning via olika typer av plattformar är av central betydelse både i ett normalläge och, som Försvarsberedningen konstaterar, vid höjd beredskap (Ds 2023:34, s. 254). Sveriges Radio delar kommitténs bedömning att det är viktigt med en flexibilitet vad gäller val av plattform för att nå grupper som är svåra att nå (SOU 2024:34, s. 368). Det bör också noteras att externa plattformar ibland är nödvändiga när de av tekniska skäl är en förutsättning att nå publiken, exempelvis genom smarta högtalare.

Det finns också skäl att notera att plattformsutvecklingen sker snabbt. Det sätt på vilket appar levererar tjänster och innehåll till användare kommer med all sannolikhet att förändras de kommande åren. Vissa bedömare spår en framväxt av det som kallas "intelligenta appar", det vill säga appar som agerar mer självständigt och adaptivt löser specifika problem; appen är inte längre en fast produkt utan förändras och anpassas efter konsumentens behov (Gartner, 2024). Givet längden på den kommande tillståndsperioden finns skäl att vara försiktig med reglering som riskerar att skapa inlåsnings-effekter. Sveriges Radio delar därför utredningens bedömning att detaljerade riktlinjer kring hur och var utbudet ska finnas varken är lämpligt eller möjligt (SOU 2024:34, ss. 364-365).

Det är positivt att utredningen i stället föreslår att en bedömning ska göras från fall till fall utifrån de varierande förutsättningar och faktorer som kan påverka hur och var ett visst innehåll ska publiceras, men med det övergripande kravet att företagets egna plattformar ska vara prioriterade. Sveriges Radio vill poängtera vikten av att sådana bedömningar bör göras på ett övergripande plan och sedan tillämpas vid enskilda publiceringar för att säkerställa en kostnadseffektiv administration och hantering.

16.6 Finns det behov av att bygga ut SR:s DAB-sändningar?

Bedömning: Det bör inte införas något krav på utbyggnad av SR:s DAB-sändningar. SR och UR bör fortsatt ha möjlighet att bedriva DAB-radiosändningar och själva avgöra om sändningarna ska byggas ut efter ansökan om tillstånd hos regeringen.

Sveriges Radio delar bedömningen.

Då kommittén i betänkandet utgår från att analog FM-radio är grunden för radioföretagens marknadsändringar och att DAB är ett komplement, ger detta i praktiken en inriktning för nästkommande tillståndsperiod (SOU 2024:34, s. 380).

Sveriges Radio välkomnar att kommittén i sitt betänkande betonar att det kan finnas skäl att analysera krav på FM-mottagare i nya bilar liknande de krav som finns i Finland (SOU 2024:34, s. 384) (Fordonslag 15.1.2021/82). Sveriges Radio anser att det finns utomordentligt starka skäl att införa en liknande lagstiftning i Sverige för att säkerställa att nya bilar har möjlighet att kunna ta emot viktiga meddelanden till allmänheten (VMA), liksom nyheter och information i fredstida kris och vid höjd beredskap.

17.3 Villkor om samarbete

Förslag: Det ska införas ett villkor om att SR och SVT ska fördjupa sitt samarbete med UR när det gäller att sända och tillhandahålla UR:s program på SVT:s respektive SR:s plattformar på internet. UR ska på motsvarande sätt fördjupa sitt samarbete med SR och SVT i dessa avseenden.

Bedömning: Samarbeten mellan public service-företagen främjar i många fall ett effektivt resursutnyttjande. De nuvarande villkoren som ställs upp om samarbete mellan public service-företagen bör därför inte ändras.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget och delar kommitténs bedömning.

Sveriges Radio publicerar redan idag samtliga radioprogram och poddar från UR på Sveriges Radio Play och har gjort det under lång tid. UR:s närvaro på Sveriges Radios digitala plattformar är viktig, inte minst för att möta publikens efterfrågan. Det är samtidigt avgörande att Sveriges Radio fortsatt har egen rådighet om vad som publiceras på företagets plattformar och hur det ska göras på det för användaren mest effektiva sättet. Sveriges Radio delar kommitténs bedömning att nuvarande villkor om samarbete mellan public service-företagen fungerar väl och därför inte bör ändras. Public service-företagen har idag omfattande samarbeten på många olika nivåer och inom olika områden och samarbetsformerna utvecklas löpande (Sveriges Radios public service-redovisning 2023, ss. 232-237). Granskningsnämnden anser också att de tre programbolagen uppfyller nuvarande villkor (Mediemyndigheten, 2024, ss. 28-29).

17.4 Organisationen av public service-verksamheten

Sveriges Radio noterar kommitténs resonemang och konstaterar att en eventuell utredning kan bli aktuell först som en del i beredningsunderlaget inför tillståndsperioden 2034–2041.

En bärande del när det gäller programbolagens oberoende är långsiktiga förutsättningar. Vikten av långsiktiga förutsättningar har också slagits fast av riksdagen i samband med beslutet om övergång till en ny finansieringsform. I den proposition som beslutades av riksdagen 2018 beskrevs vikten av långsiktiga villkor: "Regeringen instämmer i kommitténs bedömning att oberoendet stärks om programföretagen har tydliga förutsättningar att långsiktigt planera sin verksamhet". Där slås också fast att de åttaåriga tillståndsperioderna ska framgå av lag (Prop. 2017/18:261, s. 48).

I förslaget till ny public service-lag föreslås att riksdagen beslutar om en period om åtta år gällande bland annat uppdraget (SOU 2024:34, s. 34). En eventuell utredning gällande organisation kan därmed först äga rum i samband med ordinarie beredningsprocess inför ett nytt sändningstillstånd till perioden 2034–2041 givet att de riksdagsbeslutade villkoren måste ligga fast under hela tillståndsperioden.

Sveriges Radio har inga synpunkter på om en utredning av organisation blir en del av direktiven till kommande tillståndsperiod men konstaterar att det saknas stöd för att sammanslagna public service-bolag skulle vara mer effektiva än separerade. Noterbart är att kostnaderna för svensk public service är lägst i Norden samtidigt som radioutbudet i Sverige är väsentligt större än i andra nordiska länder. Även i sammanslagna bolag publiceras ljud och bild som regel på olika plattformar. BBC Sound, NRK Radio och DR Lyd är exempel på appar för ljud framtagna av ledande public service-bolag med sammanslagna verksamheter för ljud och bild. Att, som kommittén, hävda att skillnaderna mellan mediaslag minskar går att ifrågasätta. Att många mediehus arbetar med olika distributionsformer parallellt är något annat än att medieformerna glider samman. Varje distributionsform har sin särart.

Noterbart är att kommittén pekar ut ett särskilt område som bör utredas, nämligen en sammanslagning av företagens regionala verksamheter vilket skulle kunna leda till att det skulle frigöras resurser till programverksamheten (SOU 2024:34, s. 391). Skillnaderna mellan de tre programbolagens regionala verksamheter är omfattande även om Sveriges Radio och Sveriges Television har geografisk representation på ungefär lika många platser i landet. I dag står Sveriges Radio för över 90 procent av de tre programbolagens samlade lokala och regionala utbud. Varje vardag sänder Sveriges Radio 240 timmar lokalradio. P4 är också landets beredskapskanal och spelar en central roll i den civila delen av totalförsvaret. Det går redan nu att slå fast att en sammanslagning av de regionala verksamheterna torde vara en av de snabbaste och mest effektiva åtgärderna för att minska den publicistiska mångfalden lokalt.

18.2.2 Beredskapsfrågor

Bedömning: Nuvarande villkor om beredskap och verksamhet och organisation vid höjd beredskap bör, i sak, gälla även nästa tillståndperiod. Eftersom UR:s beredskapsuppdrag omfattar skärpt beredskap bör UR:s beredskapsplanering omfatta även en sådan situation. I UR:s beredskapsuppdrag bör även ingå att planera för hur utbildningsväsendets behov av program inom utbildningsområdet kan tillgodoses i en situation då UR:s resurser ska tillföras SR och SVT.

Sveriges Radio delar i allt väsentligt kommitténs bedömning men anser att formuleringen som anger att Sveriges Radio, om högsta beredskap råder i landet, ska utgöra en självständig organisation med totalförsvarsuppgifter och lyda direkt under regeringen, ska förändras.

Sveriges Radio är det enda medieföretag som inte får tystna – det är via Sveriges Radio medborgarna ska få information, även om allt annat i samhället i händelse av kris inte längre fungerar. Inget annat medieföretag i Sverige, varken kommersiellt eller inom public service, har samma förmåga att nå ut med såväl viktigt meddelande till allmänheten (VMA) som annan samhällsviktig information vilket beror på en kombination av närvaro i hela landet och teknisk förmåga. Något som kan vara helt avgörande i en kris- eller krigssituation.

Grunden i Sveriges Radios beredskapsplanering är att all verksamhet ska fortsätta även i händelse av fredstida kris och i situationer av höjd beredskap. Beredskapskanalen P4 och Ekot är centrala för Sveriges Radios uppdrag. Sveriges Radio har också resurser att sända extra på internet på ett tiotal språk vid större nyhetshändelser. Sveriges Radio har skapat en teknisk och programmässig prioriteringsordning för att under den tid krisen eller kriget pågår kunna utföra sitt uppdrag. I händelse av högsta beredskap kommer utbudet att förändras och minskas till följd av de tekniska och personalmässiga prioriteringar som kommer att krävas.

När det gäller det framtida beredskapsuppdraget uppfattar Sveriges Radio att formuleringen om att företaget vid högsta beredskap ska lyda under regeringen är ett uttryck för att det är regeringen som leder totalförsvaret, som är den enda verksamhet som ska bedrivas vid högsta beredskap. Public service-kommittén berör frågan i sitt betänkande och framhåller att de grundlagsreglerade bestämmelserna om till exempel censurförbud och utgivares rätt att självständigt bestämma över innehållet gäller även om Sverige skulle vara i krig. Det är viktigt att kommittén tydligt markerar att formuleringen inte innebär någon inskränkning i yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser. Lydnadsbegreppet är emellertid problematiskt eftersom det lätt för tankarna till att hela verksamheten ska stå under regeringens beslutsmakt. Företrädare för Sveriges Radio hamnar ofta i situationer

när sändningstillståndets bestämmelser i förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen behöver förklaras. Det skulle mot denna bakgrund behöva förtydligas så att det kommande uppdragsbeslutet kan förstås även av personer utan juridiska kunskaper. Sveriges Radio anser att formuleringen bör tas bort eftersom det framgår att Sveriges Radio är en del av totalförsvaret och det redan därav följer att det är regeringen som leder det övergripande arbetet och planeringen med att till exempel tillförsäkra verksamheten erforderliga resurser.

Om formuleringen "lyda direkt under regeringen" inte tas bort behöver villkoret i uppdragsbeslutet kompletteras med ett förtydligande som anger att vad som sägs inte innebär någon inskränkning av yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser.

Beträffande UR:s beredskapsuppdrag delar Sveriges Radio utredningens uppfattning om att utbildningsområdets behov fortsatt behöver kunna tillgodoses under såväl skärpt som högsta beredskap. Kriget i Ukraina har tydligt påvisat detta behov.

Sveriges Radio ser under överskådlig tid inget behov av tillförsel av UR:s resurser i händelse av högsta beredskap. UR:s personal är heller inte säkerhetsklassad eller krigsplacerad vilket ytterligare försvårar ett alltför långtgående beredskapssamarbete. Likaså är det viktigt att påtala att Sveriges Radios befintliga uppdrag och planering för höjd beredskap inte utgår från att säkerställa UR:s programverksamhet under högsta beredskap. En förändring av Sveriges Radios uppdrag där detta ska kunna omhändertas kommer innebära omfattande resursbehov för att säkerställa en tillräcklig förmåga, resurser som i så fall behöver tillföras.

18.3.1 Säkerhet vid produktion och distribution

Förslag: Nuvarande villkor som gäller säkerhet för produktion och distribution ska göras teknikneutrala och gälla även nästa tillståndperiod.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget men vill samtidigt påtala skillnaderna mellan marknätsdistribution och IP-distribution.

Avgörande för beredskapsuppdraget är förmågan att nå ut till befolkningen i händelse av fredstida kris eller krig. I den stund den förmågan upphör saknar eventuell kapacitet att skapa innehåll betydelse. Under överskådlig tid saknas det tillräckligt robusta alternativ till dagens marknät.

Skillnaderna när det gäller robusthet mellan marknätet och internet är stora och beror på en rad faktorer:

- Internet har en decentraliserad struktur och byggs upp av många aktörers nätverk och tjänster, lösningarna ser helt olika ut för olika hushåll.

- Det är i princip omöjligt att garantera att en viss individ kan nå en viss tjänst eller viss typ av information vid ett visst givet tillfälle.
- Ju längre ut i kedjan man kommer, desto mindre robust blir internet.
- I sista ledet är det en fiberkabel in i villan eller en mobiloperatörs basstation som ska fungera för att individens internettjänst ska vara i gång (förutsatt också att individens egen tekniska utrustning och el fungerar).

För produktionsledet finns ur ett teoretiskt perspektiv inga hinder för en teknikneutral reglering. Men i praktiken är det omöjligt för Sveriges Radio att kravställa eller skriva avtal med samtliga medborgares internet- och mobiloperatörer vad beträffar en viss tillgänglighet för radioinnehåll. Formuleringar för att säkerställa att en viss omfattning av befolkningen ska nås av Sveriges Radios innehåll (jmf paragraf 1 i sändningstillståndet) går därmed inte att uppfylla för Sveriges Radio i en internetkontext. Här krävs sannolikt andra former av regleringar, till exempel av internetoperatörer, för att säkerställa en viss räckvidd för public service-innehåll. Även utredningen har uppmärksammat detta problem samt gett uttryck för att detta måste beaktas vid kravställningen gentemot public service-företagen.

Ur ett beredskapsperspektiv är marknätet avgörande för att människor ska kunna nås av information i händelse av att el, telefoni och internet slås ut. En genomgång av olika samhällsaktörers förberedelser, råd och uppmaningar vad gäller krisplanering och rekommendationer för att stärka beredskapen visar att just längre elavbrott är en risk som måste tas i beaktande. Längre elavbrott, och därmed utslagen telefoni och internet måste både enskilda individer och samhällsaktörer förbereda sig på och kunna hantera.

Sveriges Radio har vid sidan av högsta beredskap också en viktig roll vid vardagliga kriser som naturkatastrofer i form av stormar, bränder eller översvämningar då medborgarna måste nås av både VMA och efterföljande samhällsinformation. När strömmen går vid exempelvis en storm försvinner snabbt förmågan att nå ut med och ta emot nyheter och information via dator eller mobiltelefon.

I Sveriges Radios beredskapsplanering spelar också erfarenheterna från kriget i Ukraina en allt större roll (Benkö Byström, 2024). Genom besök på plats har viktiga lärdomar dragits. Radio har sedan kriget bröt ut kommit att spela en allt viktigare roll. I ett besök i Japan i maj 2023 diskuterade Suspilnes vd Mykola Chernotytskyi företagets erfarenheter av att arbeta med public service under krigsförhållanden. Chernotytskyi poängterar i en intervju vikten av radio: "In some regions, radio is the sole source of information. So, we have allocated resources to ensure the revival of radio broadcasting." (Exum, 2023)

En viktig lärdom från kriget i Ukraina är den sårbarhet som behovet av elektricitet innebär. En del av den ryska krigsföringen har inriktats mot att slå ut infrastruktur som exempelvis elförsörjning. Städer har släckts ned, mobilnät och internet slagits ut och invånarna har fått ta sig fram längs mörklägda gator:

”Russia frequently targets communication facilities so, after each massive shelling, thousands of Ukrainians lose their internet access or any mobile connection at all...// When mobile communications do not work at all, people are left alone in the dark, and may not even know about air alerts.”
(Maloholovchuk-Skrypchenko, 2022)

När elektriciteten väl kommit tillbaka har det ofta inneburit att medborgare fått ta sig till särskilda platser för att exempelvis ladda sina mobiltelefoner. Möjligheten när det gäller att kunna ta del av nyheter, information och viktiga meddelanden via mobiltelefoner, tv eller datorer har bitvis varit beroende av att kunna ta sig till platser där det funnits möjlighet att ladda de apparater som behöver el.

En annan viktig lärdom gäller användningen av mobiltelefoner vid eller nära fronten. Genom att använda mobiltelefoner har det varit lätt för motståndarsidan att spåra individer och grupper av individer, inte sällan med förödande resultat som följd:

”New evidence suggests the mobile networks are now being weaponised as an instrument of war in the current conflict, as each side tracks soldiers' phones...//... In Ukraine, it is known that the Russians are using the Leer-3 electronic warfare system – comprised two drones and a command truck – as a means to locate Ukrainian forces. This system can pick up more than 2,000 phones within a 3.7-mile range, potentially enabling a whole host of enemy positions to be found.” (Devine, 2023)

Ytterligare en erfarenhet från kriget är de omfattande försök till påverkan och desinformation som spridits från Ryssland via internet och digitala plattformar. Försvarsberedningen varnar också för sårbarheten när det gäller digitala plattformar i sitt delbetänkande: ”Plattformar med användargenererat innehåll kommer att ha en central betydelse för strategisk kommunikation och korrekt informationsspridning vid höjd beredskap, men bör också väntas användas för omfattande försök till otillbörlig informationspåverkan och psykologisk krigföring.” (Ds 2023:34, s. 254)

Bara några veckor efter krigsutbrottet i Ukraina hackades en ukrainsk nyhetssajt och en deep fake-video föreställande den ukrainske presidenten Volodymyr Zelenskyj publicerades med budskapet att landet skulle ge upp och att alla skulle lägga ned sina vapen (Allyn, 2022).

Ett framgångsrikt sätt att bemöta desinformation och försök till påverkan har varit radio, inte minst eftersom det är en distributionsform med hög robusthet, är svårt att hacka och placera falska budskap hos. En av slutsatserna i FOI:s rapport om strategisk kommunikation under kriget i Ukraina är den betydelse som radio har haft:

”...the war has shown the strength of a public broadcasting system, with its different funding streams, as well as different tasks compared to commercial media, especially in the areas of regional news and radio...//... the creation of a public service system appears to have created a media space where reliable information can continue to flow even during wartime, with radio and regional news as prime examples.” (Ekman Nilsson, 2023, ss. 61, 80)

Det är sammantaget Sveriges Radios bedömning att radio distribuerad via marknätet under överskådlig framtid kommer vara av avgörande betydelse för tillgången till information och nyheter både i fredstida kris och under höjd beredskap.

18.4 VMA och andra meddelanden av vikt för allmänheten

Förslag: Det ska ställas krav på SR och SVT att kostnadsfritt 1. sända meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten i ljudradio respektive tv, och 2. på andra sätt sända sådana meddelanden, samt 3. om en myndighet begär det, sända andra meddelanden som är av vikt för allmänheten i ljudradio respektive tv. Företagen ska fortsatt se till att meddelandena ges en lämplig utformning och att de inte genom sin omfattning eller på annat sätt inverkar menligt på programverksamheten. Det ska ställas upp villkor om att SR, så snart det är möjligt, ska utforma meddelanden som sänds enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten och andra meddelanden som är av vikt för allmänheten så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Skyldigheten ska inte gälla att tillgängliggöra sådana meddelanden i marknätssändningarna.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning om behovet av att tillgängliggöra myndighetsmeddelande samt VMA-meddelanden för personer med funktionsnedsättning på de digitala plattformarna. Det bör noteras att myndighetsmeddelanden liksom VMA-meddelanden redan i dag tillhandahålls teknikneutralt. Sveriges Radio publicerar alla meddelanden i textformat på webb och i app. VMA publiceras dessutom i så kallat push-format. I de linjära sändningarna är meddelandena rena från bakgrundsljud. De är korta och kärnfulla i sin utformning för att innebörden ska vara så tydlig som möjligt.

Sveriges Radio och Trafikredaktionen, som ansvarar för sändning av myndighetsmeddelanden och VMA, följer den tekniska utvecklingen för att dels se vad AI-tekniken framöver har att erbjuda, dels för att företagets publiceringar i möjligaste mån ska vara kompatibla med tredjepartslösningar som exempelvis skärmläsare. Detta arbete sker i dialog med relevanta intresseorganisationer.

Kommittén anser att det inte ska vara tillräckligt att sända VMA enbart digitalt via exempelvis webbsändningar utan att VMA ska sändas i marknätet (SOU 2024:34, s. 405). För Sveriges Radio är det ett självklart ställningstagande med utgångspunkt från

marknätets överlägsna redundans och robusthet. Ur ett beredskapsperspektiv finns också ett ansvar att medvetandegöra allmänheten om de digitala plattformarnas begränsningar och att publiceringar via webben inte har den redundans och uthållighet som sändningar via marknätet har.

19.6 Överväganden och förslag

Förslag: För 2026 tilldelas SR 3 499 322 000 kronor, SVT 5 732 877 000 kronor och UR 506 142 000 kronor, vilket innebär en uppräknings på 3 procent jämfört med tilldelningen för 2025. Medeltilldelningen till respektive företag ska därefter höjas med 2 procent per år 2027–2030 och med 1 procent per år 2031–2033.

Bedömning: Om andra medieföretag lämnar marknätet under tillståndsperioden och detta medför påtagligt ökade marknätstkostnader för public service-företagen bör detta ses som en extraordinär kostnad som därför inte bör ingå i det medelsbeslut som avser tillståndsperioden.

Sveriges Radio konstaterar att den föreslagna nivån på uppräknings under tillståndsperioden 2026–2033 kommer att få betydande negativa konsekvenser. Sveriges Radio anser att kostnader för marknätetsdistribution bör hanteras utanför ordinarie finansiering av Sveriges Radio.

Sveriges Radio bedömer att konsekvenserna av den föreslagna anslagsökningen innebär att företagets reserver kommer att vara förbrukade flera år innan tillståndsperioden är över. Sveriges Radio bedömer att en lång rad av de nya villkor som kommittén föreslår saknar finansiering och ekonomisk konsekvensanalys. För att säkerställa en ekonomi i balans kommer Sveriges Radio tidigt under tillståndsperioden behöva komma ned i kostnadsbas med cirka 230 miljoner kronor. Sett till antalet tjänster skulle det innebära en minskning med i storleksordningen 220 heltidstjänster. De prioriteringar som i så fall kommer att behöva göras kommer i mycket hög utsträckning att drabba Sveriges Radios publicistiska verksamhet. Noterbart är att Sveriges Radio redan under 2024 genomfört ett omfattande besparingsprogram på 225 miljoner kronor.

Årlig uppräknings på 3,5 procent

I det budgetunderlag som den parlamentariska kommittén efterfrågade i juni 2023 beskrev Sveriges Radio att en årlig uppräknings på 3,5 procent är nödvändig för att upprätthålla dagens verksamhet. Sveriges Radios budgetunderlag bygger på en konstant inflation på 2 procent och årliga lönerörelser på 2,3 procent. Om marknätet finansieras utanför public service-avgiften bedömer Sveriges Radio att anslagsbehoven under nästa tillståndsperiod behöver ligga på en årlig uppräknings på 2,8 procent för att klara dagens uppdrag utan nedskärningar.

Större kostnadsdrivande faktorer 2026–2033

- Den största kostnadsposten för Sveriges Radio är löner. Drygt 70 procent av Sveriges Radios kostnader härrör från bemanning. Löneökningar över nivån på den årliga anslagstilldelningen skapar ett omedelbart besparingsbehov. Ett negativt glapp mellan tilldelning och lönerörelsens utfall ett enskilt år skapar över tid ett ackumulerat underskott om inte antalet anställda minskar. Merparten av Sveriges Radios anställda arbetar dessutom med kärnan inom public service: nyheter, aktualiteter, samhällsjournalistik och kultur.
- Många av Sveriges Radios kostnader påverkas av inflationen. En hög inflation driver inte bara löneutveckling utan också exempelvis priset på drivmedel, energi, resor, konsulttjänster. En hög inflation gröper mycket snabbt ur värdet av den årliga anslagsökningen vilket blivit tydligt under 2022–2023.
- Sveriges Radios bedömning är att kostnaderna för att upprätthålla ett adekvat säkerhets- och beredskapsarbete under tillståndsperioden 2026–2033 kommer att fortsätta öka i relativt snabb takt. Orsakerna är inte minst ett fortsatt utmanande säkerhetspolitiskt läge, behov av nya investeringar i fysisk säkerhet och it- och informationssäkerhet och snabbt ökade bevakningskostnader. Sveriges Radio har sedan 2020 investerat cirka 350 miljoner kronor i säkerhets- och beredskapshöjande åtgärder.
- Kostnaden för att utveckla och implementera ett nytt system för radioproduktion bedöms ligga på cirka 150 miljoner kronor i investeringskostnad 2026–2028 och därefter cirka 10 miljoner i årlig driftskostnad.
- Som Sveriges Radio beskrev i sitt budgetunderlag kommer underhållskostnaderna för Sveriges Radios fastigheter ligga på åtminstone 318 miljoner kronor under kommande tillståndsperiod. Framför allt stockholmsfastigheten har ett omfattande underhållsbehov kopplat till yttre underhåll och infrastruktur.
- Fastigheterna i Stockholm står på mark som ägs av staten och som i sin tur förvaltas via Statens Fastighetsverk. Med anledning av att tomträttsavgälden i området på sina håll ökat kraftigt finns en överhängande risk att avgiften ökar från nuvarande cirka 25 miljoner kronor/år. Kostnaden kan bli så hög som cirka 125 miljoner/år. För Sveriges Radio skulle det innebära årliga ökade kostnader om cirka 41 miljoner kronor/år från 2027.

- Sveriges Radio har av sekretessskäl inte tagit upp det investeringsbehov som finns för att säkerställa företagets förmåga vid högsta beredskap.

Marknätet bör finansieras vid sidan av ordinarie anslag

En av Sveriges Radios största enskilda kostnadsposter är kostnaderna för marknätet. Sveriges Radio anser att kostnaderna av distribution via marknätet bör finansieras vid sidan av ordinarie anslag. Marknätet spelar en central roll för svensk beredskap i allmänhet och för Sveriges Radios beredskapsuppdrag i synnerhet. Det är inte rimligt att successivt nedmontera den publicistiska verksamheten för att finansiera ett marknät som i allt högre utsträckning får karaktären av ett beredskapsnät. Sveriges Radio instämmer i Försvarsberedningens skrivning att "Det är även av största vikt att säkerställa att infrastrukturen för företagets utsändning av radio och tv även i framtiden är robust och redundant" (Ds 2023:34, s. 253). De krav som ställs och som kommer att ställas när det gäller robusthet och redundans är kostnadsdrivande.

Det bör i sammanhanget noteras att Sveriges Radios kostnader för marknätetsdistribution är överlägset störst bland programbolagen (SOU 2024:34, s. 351). Under 2023 gick 8 procent av Sveriges Radios anslagsmedel till kostnader för marknätetsdistribution, motsvarande kostnader för SVT utgjorde 2,7 procent av bolagets anslag. Effekten av högre eller väsentligt högre kostnader för marknätet under kommande tillståndsperiod kommer därför att slå extra hårt mot Sveriges Radios publicistik givet de stora skillnaderna i medelstillelning mellan programbolagen.

Som kommittén noterar påverkas kostnaderna för marknätetsdistribution av om andra aktörer lämnar nätet (SOU 2024:34, s. 351). Det är något som redan håller på att ske. I augusti 2024 meddelade Tele2 att Boxer lämnar marknätet redan vid årsskiftet 2024/2025 (Tele2, 2024). Konsekvenserna för Sveriges Radio kommer bli avsevärt högre nivåkostnader för marknätetsdistribution de kommande åren. Exakt hur mycket högre kostnader det handlar om är inte klart i nuläget men det kommer att röra sig om flera tiotals miljoner kronor/år. Kommittén lyfter möjligheten att skjuta till extra medel om andra medieföretag lämnar marknätet under tillståndsperioden "och detta medför påtagligt ökade marknätetskostnader för public service-företagen" (SOU 2024:34, s. 423). Det skulle i så fall kräva extra beredning och ske utanför ordinarie medelsbeslut för tillståndsperioden.

Om kostnaderna för marknätet även under kommande tillståndsperiod ska hanteras inom ramen för årliga anslagsmedel ser Sveriges Radio positivt på denna möjlighet men vill i sammanhanget understryka att en liknande, bredare, möjlighet redan existerar, något kommittén också noterar. I finansieringspropositionen från 2018 konstateras att det kommer att "finnas en möjlighet för riksdagen att i undantagsfall besluta om extra medel till programföretagen", liksom att sådana beslut "bör enbart komma i fråga för oförutsedda kostnader som orsakas av beslut eller extraordinära händelser som programföretagen inte

haft möjlighet att förutse och planera för” (Prop. 2017/18:261, s. 64). Noterbart är att ingen regering sedan 2020 har bedömt att en historiskt hög inflation, ett krig i Sveriges närområde med omfattande säkerhetsutmaningar som följd, en förändrad säkerhetsskyddslagstiftning med nya tvingande krav för bland andra Sveriges Radio eller skenande kostnader för marknätsdistribution utgjort ”extraordinära händelser” av en art som kvalificerat Sveriges Radio för engångsmedel trots miljardöverskott på public service-kontot. Sveriges Radio har de senaste åren vid upprepade tillfällen, resultatlost, äskat extra anslag för att hantera de höga säkerhetskostnader som uppstått givet den beskrivna utvecklingen, kostnader som inte gick att förutse när budgetunderlaget för denna tillståndsperiod togs fram.

Sveriges Radio menar därför att det finns starka skäl att förändra formuleringen om vad som bör gälla om andra medieföretag lämnar marknätet under 2026–2033. Ett förtydligande vore en skrivning att om andra medieföretag lämnar marknätet under tillståndsperioden och detta medför påtagligt ökade marknätskostnader för public serviceföretagen ska detta ses som en extraordinär kostnad som därför inte ska ingå i det medelsbeslut som avser sändningsperioden.

Ständig effektivisering

Sveriges Radio har under många år haft en årlig uppräkningsgrad på två procent. Med lönerörelser som ofta varit högre och en snabb kostnadsökning när det gäller teknikutveckling, distribution och säkerhetskostnader har anslagen i praktiken gröpts ur under lång tid. Att den nuvarande modellen med en tvåprocentig uppräkningsgrad av anslagen innebär en ständig effektivisering har de två föregående public service-utredningarna slagit fast. I den utredning som föregick den senaste tillståndsperioden (2014–2019) diskuterades effektivitetskraven: ”En tanke med nuvarande modell har just varit att inte kompensera för kostnadsökningarna fullt ut utan i stället bygga in ett effektivitetskrav” (SOU 2012:59, s. 240). I den utredning som föregick den nuvarande tillståndsperioden (2020–2025) konstaterade den parlamentariska kommittén att ”...det är rimligt med en uppräkningsgrad av medelstilldelningen med 2 procent per år även under kommande tillståndsperiod. Detta ger bolagen stabila ekonomiska förutsättningar och möjliggör en utveckling av verksamheten. Samtidigt skapas ett tryck på bolagen att effektivisera sin verksamhet för det fall kostnadsutvecklingen, t.ex. när det gäller löner, förvärv av rättigheter eller distribution av innehåll på olika plattformar, överstiger 2 procent per år” (SOU 2018:50, s. 288).

Det har alltså under mycket lång tid funnits en bred politisk konsensus runt att en uppräkningsgrad på två procent per år innebär ett konstant tryck på effektivisering eftersom kostnadsökningarna varit högre. När de yttre förutsättningarna förändrats så dramatiskt som skett de senaste åren i kombination med en lång rad nya krav under kommande tillståndsperiod innebär en uppräkningsgrad på två procent inte längre effektivisering utan en

gradvis nedmontering av verksamheten. Sveriges Radio kan också konstatera att när det gäller effektiviseringar så har bolaget utvecklat hela sin digitala närvaro, såväl tekniskt som innehållsmässigt, utan att kunna ge avkall på det analoga utbudet eller kvalitén.

Kostnadsdrivande förändringar

I den parlamentariska kommitténs slutbetänkande föreslås också en lång rad nya kostnadsdrivande förändringar jämfört med tidigare tillståndsperioder utan ekonomisk konsekvensanalys:

- Teknikneutrala villkor för säkerhet och distribution (SOU 2024:34, s. 399).
  - Kraven innebär omfattande investeringar för att säkerställa en kontinuerlig förmågehöjning när det gäller den digitala distributionen.
- Ökad tillgänglighet och synlighet för utbudet på de nationella minoritetsspråken (SOU 2024:34, s. 239).
  - Kraven innebär investeringar för att säkerställa både kraven på ökad tillgänglighet och synlighet. Sveriges Radio delar kommitténs syn att förändringarna och därmed kostnadsökningarna till följd av de nya kraven blir störst för Sveriges Radio. (SOU 2024:34, s. 417)
- Meddelanden till allmänheten ska göras tillgängliga för personer med funktionsnedsättning (SOU 2024:34, s. 404).
  - Krav innebär investeringar för att säkerställa att inte minst VMA når ut på det sätt som beskrivs.
- Krav på särskild dialog med andra nyhetsmedier (SOU 2024:34, s. 252)
  - Resurser måste avsättas för att utveckla dialog med andra nyhetsmedier.
- Krav på att årligen redovisa hur text används i nyhetsverksamheten (SOU 2024:34, s. 257)
  - Krav innebär utvecklingsarbete för att säkerställa möjlighet att kvantifiera hur mycket text som publiceras.
- Kraven på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ska göras teknikneutrala. Ambitionsnivån ska höjas och förbättras i marknätet och på internet vilket bedöms innebära störst förändring för Sveriges Radio (SOU 2024:34, ss. 284-286).
  - Omfattande utvecklingsarbete och investeringar för att säkerställa att Sveriges Radio kommer att kunna tillgängliggöra stora delar av utbudet.

- Beroende på hur mycket av materialet som ska tillgängliggöras och när det sker bedömer Sveriges Radio att det handlar om kostnader på cirka 25 miljoner kronor under tillståndsperioden.
- Ny, sammanfattande information till allmänheten hur uppdraget har uppfyllts kompletterande public service-redovisningen (SOU 2024:34, s. 328).
  - Kostnader för framtagande, produktion och publicering av nytt material.
- Externa analyser, granskningar och studier som i varierande grad kommer att kräva underlag från Sveriges Radio.
  - Extern analys av produktivitet och effektivitet. (SOU 2024:34, s. 335)
  - Studie för att belysa kravet på opartiskhet. (SOU 2024:34, s. 338)
  - Studie om Sveriges Radios användning av text på digitala plattformar. (SOU 2024:34, s. 339)
  - Studie om Sveriges Radios närvaro på externa plattformar. (SOU 2024:34, s. 339)
  - Studie om mångfalden i programutbudet. (SOU 2024:34, s. 339)
- Sannolik utredning av organisationen inom public service som en del av beredningen inför nästa tillståndsperiod (SOU 2024:34, s. 391)
  - Erfarenhetsmässigt innebär externa studier av olika delar av verksamheten relativt omfattande arbete för att ta fram underlag och besvara frågor. Som jämförelse ställdes under arbetet med SOU 2024:34 sammanlagt cirka 220 skriftliga frågor av varierande komplexitetsgrad till Sveriges Radio.

Heltäckande versionshistorik måste utvecklas

Utöver detta kommer det faktum att även digitalt utbud ska kunna granskas från 2026 innebära ett omfattande digitalt utvecklingsarbete. De nya kraven medför att Sveriges Radio, som noteras i 6.5.3, måste säkerställa tillgång en heltäckande versionshistorik av samtliga digitala publiceringar. Det inkluderar eventuellt förändrade versioner av samma publicering med ett digitalt arkiv innehållande samtliga versioner som sträcker sig sex månader bakåt i tiden. Kostnaden för utvecklingsarbete och drift för att säkerställa versionshistorik för samtliga digitala publiceringar ligger på cirka 12,5 miljoner kronor under tillståndsperioden.

Underlag saknas för reducerade kostnader

Den parlamentariska kommitténs förhoppning är att ökad samverkan och synergier mellan verksamheterna särskilt på regional nivå i kombination med teknikutvecklingen kommer att innebära reducerade kostnader för verksamheten (SOU 2024:34, s. 442). Sveriges Radio konstaterar att det helt saknas beredningsunderlag som styrker någon del av antagandena.

Samverkan regleras i dagens medelsvillkor och är ett pågående arbete mellan programbolagen som redovisas årligen i public service-redovisningarna (Sveriges Radios public service-redovisning 2023, ss. 232-237). Det finns givna skäl att kontinuerligt utforska nya möjligheter till samverkan för att frigöra medel till den publicistiska verksamheten, något som också sker. Synergier på regional nivå genom exempelvis samlokalisering är ett pågående arbete också under innevarande tillståndsperiod. Däremot finns det starka skäl som talar emot ökad publicistisk samverkan regionalt eftersom det skulle inverka menligt på den mediala pluralismen och därmed den demokratiska syresättningen.

AI effektiviserar men ställer också nya krav

Med intåget av artificiell intelligens (AI) ändras förutsättningarna för många delar av det moderna samhället. Hur och i vilken omfattning är ännu för tidigt att ge skarpa prognoser på. AI kommer inom åtskilliga fält att vara en möjliggörare. Samtidigt går det inte att bortse från de betydande utmaningar som AI också innebär. Med hjälp av AI är det redan idag möjligt att skapa desinformation som blir allt svårare att avslöja oavsett om det handlar om bilder eller röster skapade via generativ AI. För att möta dessa utmaningar kommer mediehus tvingas avsätta stora resurser på att verifiera och faktagranska alltmer material, upptäcka försök till desinformation och kvalitetssäkra journalistiken.

När desinformation sprids och får fäste utmanas demokratin. Kvalitetsjournalistik är den motkraft som står till förfogande. För Sveriges Radio innebär detta särskilda utmaningar eftersom nyhetsverksamheten är så utspridd och decentraliserad. Till skillnad från en del kommersiella medieaktörer använder Sveriges Radio inte fritt tillgängliga, externa AI-modeller i den journalistiska verksamheten. Anledningen är att detta innebär risker både för att känsliga uppgifter och data spillas ut samt att modellerna har problem med sakligheten. Därför måste de verktyg som ska användas för exempelvis textstöd anpassas och säkras. Under hösten 2024 tillsätts ett AI-team som ska utveckla ett redaktionellt gränssnitt där Sveriges Radios journalister kan använda generativa AI-förmågor på ett datasäkert och publicistiskt säkrat sätt. Allt innehåll som publiceras ska i linje med riktlinjerna granskas av en redaktör. Den här typen av nya team som backas upp av ökade AI-resurser på teknikenheten kommer kräva betydande, nya resurser.

Verksamheten i Berwaldhallen får inte utarma publicistiken

Sveriges Radio noterar att den verksamhet som bedrivs i Berwaldhallen av Sveriges Radios symfoniorkester och Radiokören inte nämns när det gäller medelstillelse. Som slogs fast av den förra public service-utredningen har verksamheten i Berwaldhallen stor betydelse för Sveriges Radios uppfyllande av kulturuppdraget. Under pandemin, när en stor del av Kultursverige stannade av, kunde de återkommande konserterna med Sveriges Radios symfoniorkester och Radiokören från Berwaldhallen erbjuda hela Sverige livesänd kultur av hög kvalitet. Den förra kommittén slog fast att Sveriges Radio "har ökade kostnader för den kompletterande verksamhet som bedrivs i Berwaldhallen, vilka inte bör drabba

bolagets kärnverksamhet” (SOU 2018:50, s. 289). Det är en ståndpunkt som fortfarande är giltig och som Sveriges Radio delar.

Därför är det väsentligt att medelstillelningen säkerställer utvecklingen av Sveriges Radios symfoniorkester och Radiokören även under kommande tillståndsperiod. Det är av stor vikt att ökande kostnader för den konstnärliga verksamheten inte utarmar den publicistiska förmågan. Löneökningar som överstiger anslagsuppräkningsen har till stora delar under innevarande tillståndsperiod fått bäras av andra delar av Sveriges Radios verksamhet.

20.3.1 Företag på den svenska mediemarknaden

Kommittén skriver bland annat att man ”bedömer att ett flertal av de förslag och bedömningar som lämnas kommer att få positiva effekter för konkurrensförhållandena på den svenska mediemarknaden” (SOU 2024:34, s. 431). Att systemet med förhandsprövning finns kvar”bedöms bland annat avhålla public service-företagen från att starta tjänster som skulle kunna riskera att påverka konkurrensen på mediemarknaden på ett oproportionerligt sätt och som inte krävs för att uppfylla public service-uppdraget” (SOU 2024:34, s. 432).

Resonemangen riskerar att förmedla en bild av att konkurrensen från Sverige Radio skapar undanträngningseffekter som hindrar kommersiella medieföretag att utvecklas. Som kommittén själv konstaterar återkommande i betänkandet kommer den allra största konkurrensen från aktörer utanför Sveriges gränser. I svaret till kapitel 4 beskrivs kortfattat hur de globala techjättarnas tilltagande marknadsdominans och finansiella försprång formar förutsättningarna för alla som verksamma på mediemarknaden. Inom denna övergripande riktning sker också rörelser och förändringar som är svåra att förutse. I kapitel 4 tar kommittén själv upp hur den kinesiska videoplattformen Tiktok idag enligt Mediebarometern är den största för svenskar mellan 8–19 år. Exemplet visar att en resursstark global aktör snabbt kan få en mycket dominerande ställning.

I svaret till kapitel 4 beskrivs också att svenska kommersiella företag varit mycket framgångsrika internationellt på ljudmarknaden. Förekomsten av ett svenskt public service-företag inriktat på ljud har knappast varit negativ för dessa företags möjligheter att utveckla innovationer och affärer, vare sig i Sverige eller utomlands.

20.5 Ekonomiska konsekvenser för enskilda

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning att beräkningar av framtida tak för public service-avgiften är förenade med stor osäkerhet. Det finns samtidigt skäl att påminna om att kostnaderna per capita för public service tydligt sjunkit över en längre tidsperiod, vilket även framgår av i svaret till 15.4.1. Som kommittén också noterar har public service-avgiften sänkts sedan nuvarande lag (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst trädde i kraft 1 januari 2019. Under det första året med den nya

avgiften låg taket på 1397 kr, att jämföra med 2024 års maxnivå 1219 kr. Konstruktionen fördelar också kostnaderna på annat sätt: I synnerhet hushåll där endast en boende betalar public service-avgiften har fått sina kostnader sänkta, skillnaden från 2018 (det sista året med den gamla finansieringsmodellen) och nivån för maxavgift 2024 rör sig om mer än en halvering.

21.2.1 Lagen om public service

Förslag: Den nya lagen om public service ska träda i kraft den 1 december 2025 i fråga om 2 kap. 3 § och i övrigt den 1 januari 2026. Lagen om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska upp-hävas vid utgången av 2025. Punkt 3 och 4 i övergångsbestämmelserna till den upphävda lagen ska dock fortfarande gälla för ärenden om radio- och tv-avgift som har inletts före den 1 januari 2019. Bestämmelserna i den nya lagen om public service eller villkor som kan beslutas med stöd av lagen ska inte tillämpas på sådana publiceringar som har gjorts före ikraftträdandet.

Sveriges Radio tillstyrker förslagen men menar att även 2 kap. 18 § om yttrande och godkännande av villkor ska träda i kraft den 1 december 2025.

Referenser

Acast (240726). *Q2: Sustained growth and improved EBITDA:*

<https://investors.acast.com/press-releases/q2-sustained-growth-and-improved-ebitda>

Allyn, B. (220316). *Deepfake video of Zelenskyy could be 'tip of the iceberg' in info war, experts warn:*

<https://www.npr.org/2022/03/16/1087062648/deepfake-video-zelenskyy-experts-war-manipulation-ukraine-russia>

BBC. (2023). *BBC Annual Report and Accounts 2022-2023.*

https://assets.publishing.service.gov.uk/media/64aebc5bc033c100108061a9/BBC_annual_report_and_accounts_2022_to_2023.pdf

Benkö, C., Byström, G. (240425). *7 läxor från Ukraina.*

<https://sverigesradio.se/artikel/7-laxor-fran-ukraina>

Bjerling, J (red) (2022) *Public service. En svensk kunskapsöversikt.* Göteborg: Nordicom.

Devine, K. (230104). *Ukraine war: Mobile networks being weaponised to target troops on both sides of conflict:* <https://news.sky.com/story/ukraine-war-mobile-networks-being-weaponised-to-target-troops-on-both-sides-of-conflict-12577595>

DR. (2023). *DR's årsrapport 2022.* <https://www.dr.dk/om-dr/fakta-om-dr/drs-aarsrapporter>

Ds 2023:34 *Kraftsamling. Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret.*

Ekman, I. Nilsson, P.-E. (2023) *Ukraine's Information Front – Strategic Communication during Russia's Full-Scale Invasion of Ukraine:*

<https://www.foi.se/en/foi/reports/report-summary.html?reportNo=FOI-R--5451--SE>

Exum, A. O. (230530). *War highlights value of radio for Ukraine's public broadcaster.* Japan Times: War highlights value of radio for Ukraine's public broadcaster

Fordonslag 15.1.2021/82. (2021).

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2021/20210082#L1P13>

Gartner (240126). *Intelligent Apps, AI, and the Future of How We Work*.

<https://www.gartner.com/en/experts/top-tech-trends-unpacked-series/intelligent-apps-ai-future-of-how-we-work>

Konstitutionsutskottets betänkande 2010/11:KU20.

<https://data.riksdagen.se/fil/3249EF38-C06C-46FE-BE2C-4EB746120B00>

LKAB. (2023). *Års- och hållbarhetsredovisning 2022*. Luleå: LKAB.

Maloholovchuk-Skrypchenko, T. (221227). *How Ukraine is adapting to frequent blackouts*. <https://emerging-europe.com/voices/how-ukraine-is-adapting-to-frequent-blackouts/>

Mediemyndigheten. (240620). *Granskningsnämndens bedömning av public service-redovisningarna för 2023*.

<https://mediemyndigheten.se/globalassets/rapporter-och-analyser/2024/granskningsnamndens-bedomning-av-public-service-redovisningar.pdf>

Medietilsynet. (2018). *NRKs bidrag til mediemangfoldet*. Oslo: Medietilsynet.

Newman, N., Rasmus Kleis, N., Eddy, K., Fletcher, R., & Robertson, C. T. (2023). *Digital News Report 2023*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.

Prop. 2017/18:261. *Långsiktig finansiering och ett förstärkt oberoende*.

Regeringen. (231005). *Regeringen säkerställer public service-företagens oberoende från partipolitik*:

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/10/regeringen-sakerstaller-public-service-foretagens-oberoende-fran-partipolitik/>

Riksrevisionen. (2020). *RiR 2020:26*. Stockholm: Riksrevisionen.

SCB. (240711). *Preliminär statistik för 2023 visar på ökade FoU-utgifter i Sverige*.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/forskning/forskning-och-utveckling-i-sverige/pong/statistiknyhet/forskning-och-utveckling-i-sverige-2023---preliminar-statistik/>

SOU 2012:59. *Nya villkor för public service*.

SOU 2018:50. *Ett oberoende public service för alla.*

SOU 2024:34. *Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider.*

Spotify. (240723). *Spotify Reports Second Quarter 2024 Earnings:*

<https://newsroom.spotify.com/2024-07-23/spotify-reports-second-quarter-2024-earnings/>

Storytel. (240730). *Storytel levererar lönsamhet på sista raden för det andra*

kvartalet 2024: <https://www.storytelgroup.com/sv/storytel-levererar-lonsamhet-pa-sista-raden-for-det-andra-kvartalet-2024/>

Sveriges Radio (2024) *Sveriges Radios public service-redovisning 2023*

Sveriges Radio (2018) *Sveriges Radios Remissyttrande över SOU 2018:50.*

<https://www.regeringen.se/contentassets/486458b68e3342ed86bdb932c0af788f/sveriges-radio-ab-sr.pdf>

Sveriges Radio (2020) *Sveriges Radios yttrande över SOU 2020:45.*

<https://www.regeringen.se/contentassets/0cb1f31b52014655a6e738d0eef5648/sveriges-radio.pdf>

Tele2. (240814). *Tele2 uppgraderar Boxers tjänster.*

<https://www.tele2.com/sv/media/pressmeddelanden/2024/tele2-uppgraderar-boxers-tjanster/>

Utgivarna. (240314). *Rekommendationer för AI-transparens inom journalistik.*

<https://utgivarna.se/pressmeddelande/rekommendationer-for-ai-transparens-inom-journalistik/>

Vattenfall. (2023). *Års- och hållbarhetsredovisning 2022.* Stockholm: Vattenfall.

Wadensjö-Karén, S. (240520). *Sommar i P1 och Morgonpasset i P3 endast i Sveriges*

Radios egen app. <https://sverigesradio.se/artikel/sommar-i-p1-och-morgonpasset-i-p3-endast-i-sveriges-radios-egen-app>